

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

Влада – Радам!

№ 106 (2108) ♦ Субота, 12 червня 1999 року ♦ Ціна договірна

Цього тижня

✔ У Верховній Раді відбувся день уряду. Було проаналізовано становище української науки, зокрема її фінансування.

✔ Протягом двох днів, 10–11 червня, у Києві проходила Міжпарламентська конференція «Білорусь, Росія, Україна: досвід і проблеми інтеграції».

Історія

Мрія гетьмана

12

Усвідомимо власну відповідальність!

ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА — це всенародна рада про долю і майбутнє Батьківщини

ЗАЯВА ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Дорогі співвітчизники!

Наша Батьківщина — Україна — вступила у дуже відповідальну політичну пору: розпочалася передвиборна боротьба за пост глави держави. На мою думку, головним у цій боротьбі мало б стати змагання, своєрідний конкурс передвиборних програм порятунку України від втрати державності, а нашого великого, трудолюбивого, талановитого народу — від ролі «білих рабів» розвинутих країн. Особлива відповідальність за моральну чистоту цієї боротьби лягає на кандидатів у Президенти. Ввести боротьбу в пристойне русло з передбачуваними наслідками допомогло б і прийняття закону про передвиборні обіцянки кандидата в Президенти, який би передбачав усунення глави держави від влади в разі порушення ним слова.

(Закінчення на 2-й стор.).

Металеві птахи — наша візитка світові

Сьогодні вийти на світовий ринок сильними конкурентами можуть лише ті держави, ті фірми, які володіють потужним інтелектуальним потенціалом, високими технологіями. Українські АНи, добре знані у всьому світі, — це один із рятівних кругів нашої економіки.

(Закінчення на 3-й стор.).

У номер

Переможців два, постраждалий — один. Народ

Рада Безпеки ООН ухвалила резолюцію, що містить принципи політичного врегулювання косовського конфлікту. А військові НАТО і Югославії уклали угоду про виведення з краю сербської армії та введення туди «міжнародних миротворчих сил» — переважно з військ Північноатлантичного альянсу. Таким чином, війну в Югославії завершено.

То хто ж переміг? Президент США Білл Клінтон заявив, що НАТО. Президент Югославії Слободан Мілошевич оголосив про успіхи Белграда. У зв'язку з цим вражає песимізм ще одного президента — Олександра Лукашенка. Він уже запропонував одному з переможців — Мілошевичу — політичний притулок.

У ЦВК чекають на листи. Підписні

Центрвиборчком готується до прийому підписних листів на підтримку претендентів на кандидата в Президенти: створено робочу групу, яка перевірятиме їх оформлення. За повідомленням секретаря ЦВК Ярослава Давидовича, група провела ретельну підготовку до майбутньої діяльності: телефонізовано і комп'ютеризовано робочі місця, підготовлено всі необхідні матеріали, затверджено порядок прийому і перевірки підписних листів. Його розроблено відповідно до вимог закону про вибори Президента. І ще обнадійлива інформація: підписні листи пильно охоронятимуться.

Врожай-99

Обіцяних грошей чекати недовго

У червні-липні Кабінет міністрів України виділить 100 млн. грн. на придбання нафтопродуктів і засобів захисту рослин для сільськогосподарських товаровиробників, а також на фінансування заходів з підготовки техніки до збирання врожаю 1999 року.

Окрім того, Мінфін має виділити ще 50 млн. грн. МінАПК, Раді міністрів Криму й облдержадміністраціям на підготовку техніки до збирання врожаю, повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Дзеркало

Завтра — День працівників легкої промисловості

Євген Дирдін: «Ми одягаємо Європу»

9

Тиждень

Бальзам Біттнера на голодний шлунок...

4

✔ 1648 р. На козацькій раді під Білою Церквою вирішено припинити воєнні дії та направити посольство до Варшави.

✔ 1943 р. Розпочався карпатський рейд з'єднання партизанських загонів під проводом С. Ковпака.

✔ 1964 р. Радою Міністрів УРСР засновано премії імені видатних учених України: Миколи Крилова — з математики, Євгена Патона — із техніки, Льва Писаржевського — з хімії та Василя Юр'єва — з біології.

✔ 1972 р. У Миколаєві на суднобудівному заводі імені 61 комунара спущено на воду останній транспортний рефрижератор серії "Сибір" і закладено рефрижератор "50 років СРСР" тоннажністю 20 тис. тонн.

12.06

Спробуй і виграй!

Триває передплата газети «Голос України» на друге півріччя 1999 року. Традиційно «ГУ» проводить серед своїх передплатників розіграш заохочувальних призів. Тим, хто зробив свій вибір і передплатив нашу газету на 6 місяців — до кінця року, необхідно надіслати до редакції копію передплатної квитанції. На конверті обов'язково зробіть позначку «Передплата-99». Розігруватимуться найрізноманітніші призи. І все це завдяки нашим спонсорам:

25. ВАТ "Дніпропетровський агрегатний завод" (голова правління Євген Морозенко) — пилососи «Ракета».

26. Дніпропетровському приватному підприємству «Гевік» (засновник доктор хімічних наук Віктор Гевод) — побутові водоочисники «Аквілегія».

27. АТ «Лугань» (виробниче взуттєве об'єднання) (голова правління Валерій Савченко) — три пари взуття.

Нагадуємо, що в розіграші заохочувальних призів візьмуть участь і ті, хто передплатив "ГУ" одразу на весь рік (копії їхніх передплатних квитанцій зберігаються у редакції). Поспішіть зробити свій вибір на користь «Голосу України». Строки передплати обмежені. Спробуйте своє щастя і в розіграші заохочувальних призів. Стежте за наступними номерами «ГУ», де буде продовжено список призів і наших спонсорів. Нехай вам щастить!

Передплата-99

У номер

✔ Репліка

Нам мало «месії». Тепер маємо ще й 12 «апостолів»

Згідно з «одкровеннями» від Березовського, Леонід Кучма посланий Україні самим Господом Богом. Що це істинно Божий дарунок, підтверджує новоявлене чудо: крім «месії», днями ми одержали ще й 12 «апостолів».

На «тайній вечері» в Києві 12 партійних лідерів присягнули діяти «во славу Спасителя», себто підписали заяву про створення блоку для підтримки кандидатури нинішнього Президента на майбутніх виборах. Серед «учнів» — голови ЛПУ В. Щербань і ЛПУ (оновленої) П. Вялов (трохи незрозуміло, для чого оновлювалися за такої одностайності поглядів), УНКП О. Соскін, СДПУ(о) В. Медведчук, НДП В. Пустовойтенко (заради улюбленого «учителя» пан прем'єр знехтував його заповіт: не займатися виборами) та інші лідери «надпотужних» партій. Зворушливо, що не тільки вітчизняні «апологети» християнських ідей — В. Журавський та М. Поровський — нестимуть у народ слово «Божого послання», а й головний мусульманин України Рашид Брагін. 12 партій-«апостолів» спиратимуться на 500 тисяч членів-проповідників. Могутня сила!

«Ми усвідомили, що вибори Президента України повинні стати моментом істини для українського суспільства, рішучим доказом його готовності йти шляхом послідовних перетворень... Саме Л. Кучма, котрий розпочав курс реформ, повинен одержати від громадян України повноваження на його енергійне продовження...», —така тема першого «послання» вірних «учнів» до українського народу. Тепер залишилося усвідомити «момент істини» всьому чесному християнському й мусульманському людові. Хто його осудить, якщо він сприйме «шлях послідовних перетворень» за шлях на Голгофу, — хай кине в нього зарплату і пенсію. Виборці, просвіти вас і Бог, і Аллах!

Людмила КОХАНЕЦЬ.

Ситуація: раз, два, три...

Ще не встигли прихильники лідера СПУ відсвяткувати «перемогу на репетиції», як Генпрокуратура, розглянувши у порядку нагляду скаргу ЦВК на рішення колегії з цивільних справ Верховного суду про надання претенденту в кандидати на посаду Президента Олександру Морозу додаткових 150 тисяч підписних листів, призупинила дане рішення. Документи витребувано з ВС до Генпрокуратури для вивчення. Якщо вона внесе протест, справу розглядатиме пленум Верховного суду.

Голова ЦВК Михайло Рябець повідомив журналістам, що з проханням про додаткові листи до них уже звернулися уповноважені особи половини зареєстрованих претендентів. Тим часом за дорученням Верховної Ради використання Центрвиборчкомом державних коштів перевіряє Рахункова палата.

— Можете собі тільки уявити, в якій ситуації перебуває ЦВК, — поскаржився на тяжку долю пан Рябець, — з одного боку, претенденти звинувачують нас у відмові видати додаткову кількість підписних листів, з другого,— Рахункова палата звертає нашу увагу на те, що ми вже порушили кошторис витрат на проведення виборної кампанії в частині витрат, які передбачалися на виготовлення підписних листів. ЦВК уже перевищила ці кошти вдвоє.

Вибори Президента — це всенародна рада про долю і майбутнє Батьківщини

(Початок на 1-й стор.).

На жаль, уже з перших днів передвиборної кампанії підтверджуються найгірші побоювання. Співвітчизникам пропонується взяти участь не у всенародній раді про долю України, долю власну, дітей і онуків, а відводиться роль пасивних спостерігачів перетрушування брудної політичної білизни силами деяких претендентів.

Така, так би мовити, передвиборна боротьба - це образа України перед усім світом, образа честі і гідності її народу як єдиного джерела влади в державі. Ми не маємо права допустити глумління над Україною. Ми — нація трударів, мислителів, митців, а не базарних пліткарів. Нам і вирішувати долю України.

А нам уже підкидають зелений від плісняви міф про «червону загрозу», яка нібито чекає Україну, якщо переможе представник лівих і народно-патріотичних сил. Перемога лівих і народно-патріотичних сил — це гарантована робота для всіх, хто бажає працювати, і своєчасна зарплата, пенсії, стипендії; це доступна для всіх освіта, охорона здоров'я і право на відпочинок; це визнані в усьому світі наука і високоморальна культура; це — боєздатна армія і високопрофесійні правоохоронні органи, які стоять на захисті Батьківщини, а не чекають наказу виступити проти власних батьків і матерів; це — не декларована, як нині, а справжня суверенність України, що спирається на власну економічну базу.

Чому ж саме це замовчують інші політичні сили? Може, мають іншу мету? Може, «червону загрозу» становить для них увесь власний народ?

Задумайтеся, дорогі співвітчизники, чому у власній державі ми дожилися до того, що бідність принизила авторитет чоловіка як годувальника сім'ї і захисника Батьківщини, розхитала сімейні узи, призвела до різкого зменшення кількості населення, посіяла непевність і зневіру в душах молоді? Бідність зробила здорових і працездатних злочинцями і грабіжниками у своїй державі, бо вони, щоб вижити, не можуть сплатити податки, не довіряють ні одне одному, ні владі і державі. Яке майбутнє у такої влади і в такої держави?

Я звертаюся до робітників і селян, до тих, хто втратив роботу не зі своєї волі: виявіть у цей складний час виваженість і мудрість, підтримайте того кандидата в Президенти, який здатний забезпечити здорових і сильних роботою, а немічних — оточити у вагою!

Я звертаюся до вчених, митців, вчителів, лікарів, усієї інтелігенції. Сьогодні, може, як ніколи, потребує Україна вашого розуму, мудрості, таланту. Виявіть розсудливість, громадянську мужність і принциповість, допоможіть співвітчизникам зробити правильний вибір, і Україна віддячить вам сторицею!

Я звертаюся до воїнів, працівників правоохоронних органів. Людина в шинелі, людина з гвинтівкою завжди була оточена ореолом шани і бажанням наслідувати її. Бо завжди була взірцем фізичного і морального здоров'я, надійним захисником рідної землі. Залишайтесь вірними традиціям, освяченим віками, не дозвольте використати вас у політиканських цілях, перетворити на карателів свого народу. Подвиг ваших попередників врятував Україну. І сьогодні Україна сподівається на вашу вірність присязі!

Я звертаюся до працівників органів управління. Від вас багато залежить, щоб змістом і результатом передвиборної боротьби стали економічні зміни на краще, а не кадрові чистки. Ви — громадяни України, іншої долі, іншої землі у нас немає. Виконайте ж свій обов'язок перед народом, перед Батьківщиною, не завдайте їм лиха!

Я звертаюся до наших уславлених ветеранів. Ви перемогли у Великій Вітчизняній, підняли Батьківщину з руїн, вивели у світ широкий дітей і онуків, а Україну — в десятку найрозвинутіших країн світу. Нині над Україною знову нависла небезпека. Ваша підтримка потрібна тому кандидату в Президенти, який ще може врятувати Україну, забезпечити майбутнє дітям і онукам. Україна чекає від вас, дорогі ветерани, ще одного громадянського, солдатського подвигу!

Я звертаюся до тих багатих жителів України, до тих, хто народився в Україні, але живе за її межами, які заробили свої великі гроші, не порушуючи чинного законодавства: любіть Україну, виявіть свій патріотизм у підтримці вітчизняного виробництва, села, військово-промислового комплексу, освіти, науки, культури. Допоможіть у важку годину рідній матері-Україні і її вдячність ви відчуєте від держави, від своїх же дітей і онуків!

Я звертаюся до молоді, наших дітей і онуків. За вашим вибором — не тільки ваше майбутнє, за ним — доля ваших дітей і онуків. Від вашого вибору залежить, ким вони будуть — шановними громадянами шанованої в світі країни, годувальниками і захисниками сім'ї і Батьківщини чи безпритульними, безробітними, одурманеними наркотиками і дешевою, згубною культурою. Ваша пасивність і зневіра стократно ударить по вашому ж майбутньому. Усвідомте ж власну відповідальність за свою долю!

Я звертаюся до усіх політичних партій: давайте припинимо малопродуктивне з'ясовування стосунків. Нинішня реальність — найпереконливіший вирок нашому життю. Давайте доведемо свою любов до народу і до України спільним пошуком порятунку нашої Батьківщини. Досперечаємося тоді, коли врятуємо Україну, власний народ від нинішнього жалюгідного, принизливого і образливого стану! Дорогі співвітчизники!

Вибір Президента — це воістину вибір нашої долі. Давайте у цю надто відповідальну для кожного з нас пору будемо вищими від особистих невдач, особистого горя. Адже, якщо помилимося, то і невдачі, і образи, і біда прийдуть у наші домівки куди більшими і надовго!

Побажаймо ж власній домівці, власній долі добра і кращого майбутнього, зробімо правильний вибір!

Голова Верховної Ради України Олександр ТКАЧЕНКО.

Трійка лідерів зберегла позиції

О. Мороз | О. Ткаченко | Є. Марчук | Л. Кучма | Н. Вітренко | П.Симоненко | В. Ющенко | В.Пустовойтенко | В. Медведчук | Г. Удовенко

Опитування

Наша газета продовжує визначати десятку провідних українських політиків. Цього разу наші власні кореспонденти провели опитування жителів центрального регіону нашої держави — Кіровоградської, Черкаської, Вінницької та Хмельницької областей. Примітно: лідируюча трійка продовжує утримувати свої позиції, хоча, звичайно, спостерігається переміщення рейтингу політиків з однієї позиції на іншу. Так, найбільше голосів респондентів у цьому регіоні набрав колишній Голова Верховної Ради, лідер Соціалістичної партії Олександр Мороз, який випередив свого наступника на високій посаді Олександра Ткаченка на 0,45 відсотка. На третє місце перемістився екс-прем'єр Євген Марчук, який відстав від лідера майже на чотири відсотки.

А провідна десятка українських політиків має такий вигляд: Олександр Мороз, Олександр Ткаченко, Євген Марчук, Леонід Кучма, Наталя Вітренко, Петро Симоненко, Віктор Ющенко, Валерій Пустовойтенко, Віктор Медведчук, Геннадій Удовенко. Якщо основні дійові особи української політики зберегли в основному свої позиції, то у другій п'ятірці відбулися значні зміни. Так, знову почав набирати авторитету в громадян України головний банкір нашої держави Віктор Ющенко.

Закріпився у лідируючій десятці наступник В'ячеслава Чорновола Геннадій Удовенко.

Натомість спостерігається падіння рейтингу Прем'єр-міністра України Валерія Пустовойтенка. Зазначимо: опитування проводилося ще до скандального з'їзду Народно-демократичної партії, після якого лави НДП покинули фундатори партії, які і визначали її політичне обличчя.

Водночас, варто зауважити, у провідній десятці — сім претендентів на найвищу посаду в державі. За всіма ознаками, головна боротьба за посаду Президента розгорнеться між лідерами нашого опитування. Щоправда, з появою на передвиборних перегонах Голови Верховної Ради Олександра Ткаченка ситуація кардинально змінилася, а тому прогнози — будь-які —робити зарано. Тим більше кожному з них треба до всього зібрати на свою підтримку не менше одного мільйона підписів громадян нашої держави.

Варто, напевне, звернути увагу і на тих, хто може увійти до провідної групи державних мужів. Отже, наступна десятка: Григорій Суркіс, Юлія Тимошенко, Іван Чиж, Леонід Кравчук, Петро Порошенко, Валерій Бабич, Богдан Губський, Сергій Правденко та Анатолій Кінах.

За традицією на цьому можна було б ставити крапку. Та коли завершувалося опрацювання результатів опитування і писався коментар, упертше на них звернули увагу працівники державного телебачення, зокрема ведучий передачі «Сім днів» Ігор Сторожук. Склалося враження, що за допомогою політолога Михайла Погребінського телевізійники вирішили взяти під сумнів результати опитування, отримані газетою. Зрозуміло, ми не претендуємо на істину в кінцевій інстанції, однак, коли людина, яка зараховує себе до науковців, безапеляційно стверджує на кшталт: не пам'ятаю, але переконаний, або я не читав, але вважаю..., то мимоволі виникають сумніви в його компетентності.

Водночас дивує інше. Як можна стверджувати: хто платить, той і стає лідером опитування? Невже пан Михайло Погребінський судить про інших з роботи свого Центру політичних досліджень, за результатами якого серед впливових політиків регулярно лідирує Леонід Кучма? Та й годилося б у такому разі назвати імена експертів, які визначають впливових політиків, а також критерії впливовості. Якщо п. Сторожук звик широко висвітлювати президентські діяння, починаючи ще з часів «першого всенародно обраного», то вельмишановному «науковцю» варто було б потурбуватися про свою репутацію.

Утім про науковість соціологічних досліджень в Україні можна лише здогадуватися: адже про критерії мовчать усі — навіть ті, хто регулярно віддає у своїх опитуваннях пальму першості лише двом особам українського політстеблішменту — Наталі Вітренко та Леоніду Кучмі. Можливо, комусь і хочеться подібного для того, щоб розіграти російський сценарій на президентських виборах.

Ми нічого не маємо проти Леоніда Даниловича. Але життя є життя. А наші власні кореспонденти вивчають його в глибинці, а не в кулуарах київських політтусовок. Тому й радили б визначним соціологам сучасності хоча б інколи проїхатися за місто не в розкішній іномарці, а, скажімо, в електричці, де результати опитування були б зовсім інакші, а, точніше, збіглися б з тими, які і друкує наша газета.

Хто входить в десятку провідних політиків

Інтеграція, гармонізація — унікальний досвід

Міжпарламентська конференція, що відбулася в Києві, показала, що підходи до економічної інтеграції Білорусі, Росії, України можуть бути різні за ступенем їх політизації. Союз Білорусі та Росії має свій унікальний досвід. Двосторонні відносини України та Росії, України та Білорусі — свій. Свою позицію з цього питання виклали керівники парламентських делегацій країн—учасниць конференції. Виступ Голови Верховної Ради Олександра Ткаченка «Голос України» опублікував у попередньому номері. Сьогодні пропонуємо вашій увазі витяги з виступів інших керівників парламентів.

При цьому необхідно зазначити: приєднання парламенту України до Міжпарламентської асамблеї країн СНД дало підстави припускати, що Україна може зробити деякі зрушення у своєму законодавстві, щоб усунути перешкоди для економічного співробітництва. Говорити про політичний союз, про єдине законодавство можна лише на основі рішень парламенту. Адже головною має бути Конституція України.

Голова Всеукраїнського об'єднання «Відкрита політика» народний депутат України Анатолій Матвієнко заявив, що «справжню мету цього зібрання назвав перший заступник Голови Верховної Ради України Адам Мартинюк, сказавши, що, можливо, Верховна Рада уже нинішнього скликання обов'язково схвалить рішення про вступ України до союзу Росії і Білорусі.

Голова Верховної Ради Олександр Ткаченко відхилив думку низки правих фракцій парламенту про те, що міжпарламентська конференція «Білорусь, Росія, Україна — досвід і проблеми інтеграції» є його передвиборним трюком. Коментуючи, зокрема, заяву партії «Реформи і порядок», Олександр Ткаченко підкреслив в інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна»: «Характеризувати конференцію таким чином недостойно. Ми йшли до неї п'ять років». Праві фракції вважають, що «коли я балотуюсь кандидатом у Президенти, то я запросив конференцію під себе. Це закон життя, він закладається не під Ткаченка, а під добробут українського народу, а якщо хтось бачить щось інше, то це справа фантазії».

Керівництво парламентів держав — учасниць Міжпарламентської конференції прийняв Президент України Леонід Кучма.

Отже, конференція завершила свою роботу, прийнято підсумковий документ. А життя — і в Україні, і за її межами — розставить усе на свої місця. Сподіваємося, без фантазій.

Покладання квітів у парку Слави

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Співдружність і суверенітет — суперечностей нема

Голова Ради Федерації Федеральних Зборів Росії Єгор СТРОЄВ зазначив, що приєднання Верховної Ради України до Міжпарламентської асамблеї помітно покращило міждержавні відносини Росії та України.

Він заявив:

— Нам не можна протиставляти наші відносини із Заходом. Нам не можна протиставляти відносини з Європою традиційним зв'язкам з партнерами по колишньому Радянському Союзу. Нам потрібне — і те, і друге.

І водночас нам треба всіляко зберігати і зміцнювати давно відомі і потрібні нам зв'язки, інтегруючись одне з одним хоча б у рамках тих економічних можливостей, які в нас уже є.

Росія не бачить суперечностей між найтіснішою і найширшою інтеграцією з Білоруссю і Україною та суверенітетами трьох держав.

Зусиль самої лише Міжпарламентської асамблеї як форуму законодавців Співдружності або Петербурзького економічного форуму як центру економічних, «мозкових» атак виявляється недостатньо. І хоча ми прийняли близько 60 модельних законів, і сьогодні більшість держав використовує ці модельні закони, створюючи єдиний правовий простір, ми все одно відчуваємо, як сильно відстаємо від інших країн, які пішли на глибоку інтеграцію.

Гадаю, депутати Національних Зборів Білорусі і Верховної Ради України підтримають мене в тому, що усунення прямих і непрямих бар'єрів, зближення податкових режимів, забезпечення державної підтримки спільного підприємництва, у тому числі фінансово-промислових груп, скоординований розвиток фондових ринків обох країн надасть нам змогу вже найближчим часом казати про глибоку інтеграцію наших економік.

У двадцять перше століття в союзі

Голова Державної Думи Росії, Голова Зборів Союзу Росії і Білорусі Геннадій Селезньов закликав учасників міжпарламентської конференції висловити протест владі НАТОвської Угорщини, яка заборонила проїзд через кордон голові Віча республік Союзної Скупщини Югославії Сержу Божовичу.

Геннадій Селезньов підбив підсумки діяльності Союзу Росії та Білорусі. Аналізуючи труднощі, пов'язані з поглибленням інтеграційних процесів, вирішальним чинником у їх подоланні Геннадій Селезньов назвав — «наявність чи відсутність політичної волі президентів, парламентів і урядів наших країн».

Як приклад поетапного зближення Росії й Білорусі викладено суть умов переходу від спільноти до союзу Білорусі та Росії.

«Ми — суверенні держави, але наша суверенність жодною мірою не постраждає, коли ми поставимо перед собою одну найважливішу мету — створити міцний союз держав — Росії, Білорусі, України та Югославії».

Відродження економіки на принципово новій основі для кожної нашої країни стало найголовнішим.

Ось уже четвертий рік живе й зміцнює свої позиції, незважаючи ні на що, Союз Білорусі та Росії. За цей час зроблено чимало. За цей рік ми прийняли спільний бюджет, хай ще не той, що потрібен, але початок покладено: бюджет створено для фінансування найважливіших напрямів двох держав.

У рамках союзу розвивається міжрегіональне співробітництво. Ми маємо торговельно-економічні відносини сьогодні з 67 республіками, краями й областями Російської Федерації. Зміцнюються міжрегіональні зв'язки з різними областями: Луганською, Донецькою, Запорізькою та іншими.

Але цим нині задовольнятися, як ви вже розумієте, не можна. Треба розширювати співробітництво.

Без суму

Анатолій МАЛОФЄЄВ, Голова Палати представників Національних зборів Республіки Білорусь, зачитав привітання Президента Білорусі Олександра Лукашенка міжпарламентській конференції Росії, України і Білорусі.

Ми не можемо піддаватися сумові та ностальгії. Минулому нині повернення немає, навіть якщо б хтось дуже захотів це зробити, — заявив Анатолій Малофєєв. І водночас ставка деяких політиків на Захід хибна. У Заходу свій світ, свої інтереси, свої вигоди, які він готовий здобувати будь-якою ціною. Події на Балканах, війна НАТО проти мирної Югославії остаточно підтвердили це.

Перемога буде

Мілутин СТАЙКОВИЧ, голова Комітету оборони й безпеки Віча громадян Союзної Скупщини Союзної Республіки Югославія, повідомив учасникам конференції, що Угорщина не дозволила панові Божовичу — Голові Віча республік Союзної Скупщини — перетнути територію Угорщини і приїхати до Києва. Мілутин Стайкович зачитав виступ Голови Віча С. Божовича, яке він підготував для цієї конференції.

У ньому висловлено вдячність голові парламенту Олександрові Ткаченку «за запрошення взяти участь у роботі нинішньої Міжпарламентської конференції, присвяченої питанням інтеграції Білорусі, Росії і України, вельми важливій темі, яка становить інтерес для Югославії».

Союзна Скупщина Союзної Республіки Югославія 12 квітня 1999 року одностайно прийняла постанову про приєднання Союзної Республіки Югославія до Союзу Білорусі й Росії.

Розуміння, підтримка і допомога, зокрема від Росії, Білорусі й України, необхідні нам. Ми впевнені, що у цьому розумінні й постанова Союзної Скупщини Союзної Республіки Югославія, про яку я казав на початку, має здобути своє дійсне місце і значення.

Ми маємо зберігати православ'я і слов'янство, бо лише так ми виживемо. Перемога буде за нами!

Світлана ПИСАРЕНКО.

Металеві птахи — наша візитка світові

(Початок на 1-й стор.).

Однак випуск навіть найпростішого літака силами лише однієї держави — це і складно, і збитково, тож у світі не практикується. Учасники Міжпарламентської конференції «Білорусь, Росія, Україна — досвід і проблеми інтеграції» під час відвідин авіаційного науково-технічного комплексу «Антонов» переконалися у потребі інтеграції наукової, інженерної думки.

Господарям було що показати. Приміром, транспортний Ан-124 «Руслан», літаки Ан-140, Ан-22, заводські цехи, випробування деталей, навіть до проектування непередбачуваних у повітрі ситуацій.

На підприємстві, заснованому 1946 року видатним авіаконструктором Олегом Антоновим, загалом побудовано більш як 22 тисячі літаків. Їх купували більше 50 країн світу. Нині збережено досвід кооперації авіазаводів, який практикувався весь час діяльності заводу. Скажімо, транспортний Ан-70 виробляють спільно підприємства України та Росії згідно з міжурядовою угодою між двома державами. Окрім АНТК ім. О. Антонова, до його народження причетні ще три українські і шість російських заводів. Так, у Запоріжжі виготовляють двигуни, у Санкт-Петербурзі — електроніку, в Самарі — шасі.

Цей літак може вивести обидві держави ще й на ширші орбіти — європейський ринок. Йдеться про використання Ан-70 як базової моделі для створення загальноєвропейського транспортного літака. За словами генерального директора «Антонова» Петра Балабуєва, виробництво такого літака в Україні коштуватиме 45–48 млн. євро, тоді як у європейських країнах чи в Америці — до 90 млн. євро. А для України, Росії та Білорусі, залучених до виробництва, — це створення від 70 до 100 тисяч робочих місць. Як зазначали співробітники АНТК, нині майже кожна держава у світі змагається за те, щоб отримати хоча б якесь замовлення для євролітака, хоча б на проводи чи сидіння. А ми можемо позмагатися з відомими авіапромисловцями на належному рівні.

— Якщо ми не відчуємо і не осмислимо до кінця, що самотужки розвивати економіки держав практично неможливо, якщо не запозичимо світовий досвід створення транснаціональних наукових компаній, то безповоротно відстанемо від світової цивілізації, — наголосив Голова Верховної Ради України Олександр Ткаченко після відвідин АНТК «Антонов». І перший пленарний день міжпарламентської конференції, і відвідини відомого у всьому світі авіапідприємства, на думку голови українського парламенту, спонукали до кількох висновків. Олександр Ткаченко впевнений, що парламенти трьох держав зроблять усе необхідне для того, щоб «підштовхнути уряди і своїх президентів не вести мову про те, що курсу реформ немає альтернативи». По-друге, «переосмислять роль інтеграції економік, законодавчого поля, внутрішньої і зовнішньої політики».

Юліана ШЕВЧУК.

До конференції йшли п'ять років

Бальзам Біттнера на голодний шлунок викликає бурхливу реакцію

Непокора тижня

У понеділок чергова зміна на донецькій шахті «Кіровська» відмовилася ставати до роботи і оголосила про акцію громадянської непокори. За майже сімдесятирічну історію колектив, який може пишатися трудовими традиціями, таких подій ще не знав. Обурення гірників викликало передусім невизначене становище рідного підприємства, яке в поданні Міністерства вугільної промисловості потрапило до списку кандидатів на закриття. Втім, офіційного підтвердження чи спростування цього факту колектив досі не одержав, незважаючи на численні звернення до всіх інстанцій — від райвиконкому до Президента.

Гірники висловлюють категоричну незгоду з планами «поховати» підприємство на тій лише підставі, що тут висока собівартість продукції. Пласт і справді малопотужний — усього 0,6 метра, проте багатий на таке дефіцитне в Донбасі низькосірчисте коксівне вугілля. Запасів вистачить ще років на 15—20, упевнені «кіровці». У гіршому разі без роботи залишаться понад 800 шахтарів. А хто забезпечуватиме пільговим паливом 1700 мешканців навколишніх селищ, виплачуватиме щомісячну допомогу 870 інвалідам-«регресникам», які нині приписані до шахти? Хто фінансуватиме постійне, цілодобове і зовсім не дешеве відкачування води з виробок — адже без цього підземні води заллють сусідні шахти й вийдуть на поверхню, спричинивши техногенну й екологічну катастрофу? Нарешті, за які гроші закуповуватиметься за кордоном недовидобуте вугілля? Якщо все це робитиметься за державний кошт, то таке закриття обійдеться не дешевше, ніж державна підтримка діючого вугільного підприємства.

Водночас, за даними профспілкового комітету, дебіторська заборгованість шахти становить понад 1 мільйон гривень. Це борги комерційних структур, які не вдається одержати по два і навіть три роки. Як з'ясувалося, шахта виступила засновником такого собі товариства з обмеженою відповідальністю, через яке реалізовувалося паливо і йшла закупівля матеріалів та обладнання. Керували фірмою... два заступники директора шахти. Проте підстав для притягнення винних до відповідальності не знайшли — так само, як і грошей за давно відвантажене паливо. Сьогодні колектив знову вимагає детального звіту про фінансово-економічне становище підприємства і про витрачання коштів держпідтримки, які надходили на шахту. У профкомі навели красномовні цифри: торік на придбання засобів індивідуального захисту гірників шахта витратила трохи більше 3 тисяч гривень, а на канцелярські товари і медикаменти не першої необхідності (бальзам Біттнера тощо) — 12 тисяч гривень.

Ліна КУЩ.

Донецьк.

* * *

175 гірників шахти «Талівська» державної холдингової компанії «Краснодонвугілля» продовжують піший похід до Києва. Цього тижня вони подолали відстань від рідного міста до обласного центру. У четвер пройшли вулицями Луганська і влаштували пікетування обласної держадміністрації. Вимоги учасників акції залишаються незмінними: повне погашення багатомісячної заборгованості у зарплаті. Розбивши табір і переночувавши в одному з приміських селищ, учора вранці краснодонці рушили на Київ.

Павло КУЩ.

Луганська область.

Шахтарі Горлівки (Донецька область) продовжують у столиці пікетування Мінвуглепрому

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Ініціатива тижня

Будівництво бібліотеки профінансують... вузи

Ось уже протягом дванадцяти років у центрі Тернополя бур'янами обростає недобудоване приміщення обласної бібліотеки. Розпочавши будівництво 1987 року, через десять років його успішно «заморозили». Усі спроби «викроїти» з бюджету гроші залишилися марними. Втім, бібліотека, розміщена у приміщенні, де — ще й нібито на зло — торішньої осені прорвало трубу і стали вологими сотні книг. І, звісно, потребує капремонту або переїзду під новий дах.

Тому вирішено закінчувати конче потрібний об'єкт методом народної будови. Саме таким чином галичани будували за австрійських, а потім — польських часів церкви, читальні, школи, народні доми... Тож виконуючий обов'язки голови Тернопільської обласної держадміністрації Василь Коломийчук цього тижня зустрівся з ректорами тернопільських вузів, бо кому ж, як не інтелігенції насамперед, вболівати за майбутнє нації. На зустрічі домовилися, що всі вищі навчальні заклади Тернополя виділять певну суму з грошей, отриманих за навчання від студентів-платників. Загалом, для того, щоб здати бібліотеку в експлуатацію, треба не менше чотирьох мільйонів гривень.

Чи спроможуться місцеві студенти зібрати таку суму? А може, їм допоможуть ті, в кого є такі гроші?

Галина СТОРОЖУК.

Тернопіль.

Руку, другарі!

Контакти тижня

У день приїзду в Україну Президента Республіки Болгарія Петра Стоянова в Хмельницькому корпункті газети «Голос України», що одночасно є «штабом» обласного об'єднання кореспондентів республіканських ЗМІ, відбулася зустріч журналістів з керівником болгаро-слов'янського комітету міста Сілістра Георгієм Кардашем та генеральним директором виробничої фірми «Роспект» Бісером Точаловим.

Ця зустріч була не випадковою. Ще з 50-х років і до кінця 80-х Хмельницька область і Сілістринський округ підтримували тісні контакти не тільки на рівні керівників різних рівнів, але й простих громадян. Досить плідною на той час була співпраця обласних відділень творчих спілок, мистецьких колективів, навчальних закладів.

Проте останнім часом проторовані дороги дружби поросли чагарниками. Та не надовго. І болгари, і українці починають розуміти, що з економічної трясовини треба нам вибиратися самим, підтримуючи одне одного. Тож, аби відновити колишні зв'язки, болгарські другарі і прибули до Хмельницького. Пан Георгій запрошує всіх, хто ще пам'ятає їхній сонячний край, хто хоче подати руку дружби, телефонувати йому в комітет за номером: 8-10-359-86-2-00-88. І він з радістю прийме кожного подолянина.

Під час зустрічі було досягнуто домовленості й про відновлення творчих контактів між журналістами Хмельницького та Сілістри. Вже нинішнього літа планується провести перші обмінні поїздки.

Михайло ВАСИЛАШКО,
голова правління обласного об'єднання кореспондентів республіканських ЗМІ на Хмельниччині, власкор «Голосу України».

Готуємося до споживання. Теоретичного

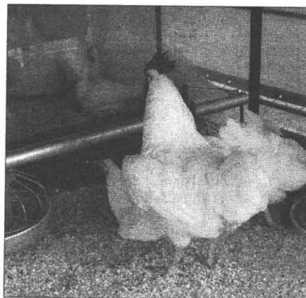
Виставка тижня

— Ми теоретично підготувалися до збирання врожаю, — повідомив Прем'єр-міністр України Валерій Пустовойтенко під час відкриття міжнародної виставки-ярмарку «Агро-99», що триває поблизу с. Чубинського Київської області. А отже, вважає прем'єр, нинішнього року продукції сільського господарства, порівняно з торішнім, побільшає. За словами міністра АПК Бориса Супіханова, загальнодержавний ужинок становитиме 31,5 млн. тонн зернових (торік — 26,5 млн. тонн), 2,2 млн. тонн соняшнику (2,2 млн.), 1,9 млн. тонн цукрових буряків (1,7 млн.). Хоча, зазначив міністр, весняні заморозки істотно вплинули на сільгоспугіддя.

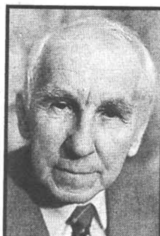
Щодо виставки. Треба зазначити — вона вдалася. Чого тільки не експонується! Тут тобі й зернозбиральні «Славутичі», виготовлені на Херсонщині, і причепи для перевезення комбайнів від київського АТ «Будмаш». А кому не по силах виробництво складної техніки, пропонують вози та лопати, як, наприклад, відділ Державного департаменту виконання покарань у Сумській області. Отже, живий ще український виробник.

Як повідомив заступник міністра АПК Віктор Привалов, на виставці представлено продукцію близько 300 вітчизняних і 50 іноземних підприємств.

Галина КВІТКА.

Пам'яті майстра

Сумна звістка надійшла із Запоріжжя. На 77-му році життя помер відомий фотомайстер, ветеран Великої Вітчизняної війни і Державного інформаційного агентства України (ДІНАУ)

Олексій Петрович КРАСОВСЬКИЙ,

знімки якого майже півстоліття не сходили зі шпальт сотень видань.

Вічна пам'ять майстру!

Колектив Українського об'єднання «Укрфармація» Міністерства охорони здоров'я України висловлює глибоке співчуття рідним, близьким у зв'язку зі смертю

КРУЦЕНКА Івана Пилиповича

— в. о. генерального директора УО «Укрфармація».
Від нас пішла талановита, скромна та чуйна людина, один з організаторів фармацевтичної справи в Україні.

У XXI століття — на чиїх крилах?

Оглядини тижня

Сьогодні в Парижі, у Ле Бурже, відкривається 43-й Міжнародний авіаційно-космічний салон — останній у столітті, що закінчується.

І що особливо приємно зазначити — серед сорока новинок салону є й середній транспортний широкофюзеляжний літак короткого зльоту і посадки «Антонов-70», якого представляє україно-російський консорціум. Перспектива використання АН-70 як базової моделі загальноєвропейського військово-транспортного літака очевидна. На АНТК «Антонов» останнім часом нерідкими гостями були представники авіакосмічної промисловості та міністерств оборони країн Європи. Чимало фірм висловлюють готовність приєднатися до програми створення евролітака, якщо в основі розробки буде АН-70. Під час салону відбудеться його презентація міністрам оборони європейських країн, комітету НАТО. Загалом український стенд включає експозиції лідерів нашої авіапромисловості: АНТК «Антонов», харківського та київського авіазаводів, моторобудівного КБ «Прогрес», заводу «Мотор-Січ», науково-дослідного інституту авіаційних технологій. Серед діючих експонатів — найвантажопідйомніший у світі, який серійно випускають, АН-124-100. АНТК «Антонов», російське ВАТ «Авіастар» і англійська авіатранспортна компанія Air Foyle підготували й передали спільну пропозицію щодо надання у лізинг Міноборони Великої Британії нових варіантів «Руслана» — АН-124-210, який оснащено двигунами Rolls-Royce, та АН-124-100М з українськими двигунами Д-18 третьої серії. Після заміни частини електронного устаткування, дооприщення деяких систем нові варіанти «Руслана» перевершать свого основного конкурента на світовому ринку — Boing C-17.

Учасники салону побачать також АН-74ТК і досить популярний у світі АН-32. А ось відсутність нового пасажирського літака АН-140 генеральний конструктор АНТК «Антонов» Петро Балабуєв пояснює жорстким графіком його льотних випробувань. Творці літака сподіваються, що вже наступного року АН-140 сертифікують.

Георгій НЕСТЕРЕНКО.

На знімку: АН-70 у польоті.

Фото автора.

Про гейшу. Але знамениту

Сюрприз тижня

Коли у вівторок ввечері після спектаклю я розповідала про свої враження подрузі, здалося, що вона не зовсім розуміє моє захоплення. Дві години слухати у російському театрі музичну драму... чистісінькою корейською мовою. Зізнаюся чесно — корейську не розумію зовсім. Але хіба в цьому річ?

Справді. Це дуже не схоже на ту музику, до якої ми звикли. Так. Щоб описати, що таке корейський національний танець із барабанами, доведеться добре попрацювати: нічого подібного у європейській культурі нема. Та це й приваблює... Глядачам видали програмки, в яких можна було прочитати стислий зміст п'єси «Хван Джин-і». Але актори, точніше актриси, найзнаменитішого в Південній Кореї жіночого театру «Сораболь» грали так, що не було й потреби перекладати: почуття інтернаціональні. По-різному лише оспівуються.

Щоправда, настільки порізному, що навіть не опишеш це дійство словами. Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Корея в Україні Канг Гин-тек (а саме посольство зорганізувало гастролі) перед виставою сказав загалом відомі фрази: «Культура нерозривно пов'язана з історією. У нашій історії були сумні й радісні моменти. Тому в культурі сплелися втіха і смуток, разчарування і надія». Мабуть, це й буде найліпшим поясненням. Навіть у пісні про щасливе кохання відчувається смуток, а в пісні розлуки — надія...

Вистава йшла всього один день. Це мало. Тим паче, що досі в Україну взагалі не приїздили корейські колективи... І це було, як спалах: чогось нового, незвичного, а тому незабутнього.

А для тих, хто запитає, про що все-таки була вистава, кажу: про гейшу. Але дуже знамениту. Вона була відомою поетесою. А доля у справжніх поетів нелегка. Правда, і слава переживає їх на віки. Навряд чи Хван Джин-і здогадувалася, що вона стане першою історичною особою, яку її співвітчизниці оспівуватимуть у Києві.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Біля колиски української книги

Книжковий кіоск

Вихід у світ книги М. Тимошика «Її величність —книга» (Видавничий центр «Наша культура і наука», Київ, 1999 р.) є дуже доречним і потрібним. Автор, як ніхто інший в сьогоднішній українській журналістиці, найбільш психологічно налаштований для такої праці. Він написав цю книгу тому, що не міг не написати її. Мимоволі захоплення автора стають твоїми.

Наявний у літературі фактаж (переважно літературного характеру) послужив для М. Тимошика тільки відправною віхою, своєрідним трампліном, з якого автор сміливо увірвався в архівну стихію. Тут він розшукав багато цікавого, що дає право говорити про створення потрібного підґрунтя для написання сучасної історії українського друкарства. Це зокрема стосується людей, які розбудовували друкарню університету, створили її шрифтовий арсенал, зуміли утвердити юридичний статус друкарського їжу університету св. Володимира. Зі знайденого в архівах стає зрозуміло і те, чому перший ректор нашого університету запровадив для вжитку саме історичний принцип написання (для свого правопису). Це було продиктовано значною мірою технічними можливостями друкарні, а не теоретичними міркуваннями вченого про нашу мову.

Таких знахідок, які ставлять теоретичні доктрини на грунт практичних потреб, в автора багато. Докладно обговорювати їх немає потреби. Їх треба схвально прийняти. Саме вони, гадаємо, увійдуть у майбутню історію української друкарської справи.

Відомо, що серед тих, хто слухав лекції В. Антоновича, були М. Грушевський і М. Драгоманов. Ми знаємо нині про роль обох цих людей у становленні української друкарської справи.

Відома роль С. Єфремова і В. Доманицького в утвердженні шевченкознавства як окремого розділу українського літературознавства. Відома і значущість С. Єфремова та В. Доманицького у створенні та діяльності видавництва «Вік». У кого вони навчалися редакторської і видавничої справи?

І не лише це. Коли так звана Археографічна комісія готувала до видання томи «Пам'яток» та «Архівів», то хто прищеплював редакторам томів і всім, хто опрацьовував тексти, знання з археології та текстології? Це все робив не просто університетський професор В. Антонович, а й редактор В. Антонович. Це був не просто професор і редактор, а своєрідний смолоскип української ідеї. Таким смолоскипом він робив друкарню і видавничу справу університету. Шкода, що такі думки не завжди чітко висловлено, їх немов приховано в підтексті видання.

Підсумовуючи, треба сказати, що М. Тимошик опублікував цікаву і потрібну книгу. Цінна вона не лише як сумлінна розвідка про видавничо-поліграфічну роботу в Київському університеті за час його існування, а й як дуже потрібний посібник з історії становлення видавничої та друкарської справи в Україні.

Олесь ІВАНЧЕНКО,
Роман ІВАНЧЕНКО.

Такий Іван Франко у Відні

Ми вже повідомляли про недавнє відкриття у столиці Австрії пам'ятника Іванові Франку. Ось такий він (на фото) — Великий Каменяр — є тепер у Відні. Із цим містом видатного українця пов'язує чимало вагомих і цікавих подій. Зокрема, тут він у червні 1893 року отримав докторський ступінь. Іван Франко підтримував також тісні зв'язки з представниками письменницьких кіл тогочасної Австро-Угорщини. Його літературні та публіцистичні твори часто з'являлися на сторінках місцевих часописів. Великий Каменяр жив, творив і працював, відчуваючи свою належність не лише до власної національної культури, а й до культури загальноєвропейської.

За проектом українських митців Любомира Яремчука, Володимира Турецького та Василя Каменщика пам'ятник виготовлено київським акціонерним товариством «Біличі».

Свято для підданих Її Величності

Іменини тижня

Сьогодні друга субота червня, і саме тому у Великій Британії — велике національне свято: День народження королеви. Власне, Єлизавета II (на знімку) народилася у квітні. Але так склалося, що вона приватно відзначає свої іменини за календарем, а її піддані — всенародно в червні. Одна з чудернацьких британських традицій.

Хоча сама Єлизавета II одну з традицій цього року порушила. Вперше вона відсвяткувала свій день народження не звичайною пишною церемонією в Букінгемському палаці, а в патріархальному селі в Південній Кореї. У квітні королева була там з візитом (до речі, першим за понад столітню історію відносин між двома державами). Мешканці селища Хахе, що за 180 кілометрів від Сеула, приготували для Єлизавети II прийом, який сотні років тому влаштовували їхні прадіди корейським монархам. Пригощали її в домі найповажнішої в Хахе людини, чий рід протягом чотирьох століть — до 1910 року, коли Корею окупували японці — був відповідальний за проведення придворних церемоній.

Риба шукає, в кого краще

Ювілей тижня

Не один десяток років працювали наші науковці над тим, аби у водоймах України оселився такий породистий короп. Йому немає аналогів у світі за багатьма показниками. Він невибагливий до їжі, та й сам себе забезпечує кормом. Має гарний приріст та смачне м'ясо. А ще стійкий до хвороб і кліматичних умов, а завдяки підвищеному імунному статусу — не зазнає впливу радіації і не накопичує в м'язах, печінці радіонуклідів.

Нині, без перебільшення, можна казати, що багаторічна копітка робота Інституту рибного господарства, очолюваного Миколою Васильовичем Гринжевським, увінчалася успіхом.

Пройшовши шлях від старшого співробітника до начальника головного управління риби Міністерства сільського господарства України, Микола Васильович та однодумці зуміли створити одну з кращих науково-виробничих баз у світі. Відрадно й те, що інститут зумів зберегти напрацьовану десятиліттями систему, фахівців. І все це майже без державної допомоги.

Нині Інститут рибного господарства входить в структуру Української академії аграрних наук і координує роботу 13 науково-дослідних установ нашої держави, проводить безпосередню роботу з більш як 30 рибними підприємствами України. Крім цього, співпрацює з 11 науковими зарубіжними установами.

Сьогодні кандидату економічних наук, професору Національного аграрного університету, заслуженому працівникові сільського господарства, директору Інституту рибного господарства Миколі Васильовичу Гринжевському виповнюється 65. Хочеться побажати Миколі Васильовичу, щоб у ввірених йому водоймах ніколи не переводилася риба, а також міцного здоров'я та нових науково-пошукових перемог.

Михайло ЛІВАНДОВСЬКИЙ.

На знімку: М. В. Гринжевський.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Там, за туманами, — рідна країна

Експозиція тижня

Відсвяткувати свій день народження (поки що неювілейний) голова Комітету ВР з питань науки і освіти Володимир Семиноженко запросив гостей... у виставкові зали Національної спілки художників України. Друзі і колеги завітали на виставку художніх творів і фоторобіт іменинника — почесного члена Академії мистецтв України. На відміну від шаленого темпу, в якому живе художник-депутат, моменти, захоплені його пензлем (як і об'єктивом фотокамери), повільні і самодостатньо вічні.

Пейзажі Володимира Семиноженка – це природа, повітря, зелена сила дерев і тумани... Такі багатоликі («Осінній...», «Рожевий...», «Зимовий...»), що, здається, саме там, у туманних краєвидах, ховається щось дуже важливе і потрібне людям.

Юлія ПОТАПЕНКО.

На знімку: В. Семиноженко.

Чи підкорить АН-70 Ле Бурже?

КОНОТОП:

місто з негараздів витягують особистості

З досвіду роботи місцевої влади з оживлення економіки та соціального захисту городян

Самоврядування: досвід

Хто знає — той знає, а хто ні — тому не так просто уявити сьогоднішні клопоти міста. Їх — не глибокий ставок, а море. Це не тільки житло, транспорт, вода, газ. Це й медицина, школи, дитсадки. А ще — пенсії, зарплата, безробіття... Море! Бездонне і бурхливе. З такого моря, скажімо, в Конотопі жодна відьма не випливе. Ні на які чари: ні власні, ні зверху сподіватися немає сенсу. Впрягайся і тягни. І щоб інші тягли. Тільки так можна вибратися з нинішніх негараздів.

За цим нехитрим, але нелегким принципом і діє міська влада в Конотопі. І ситуація, хоч і поволі, проте неухильно поліпшується. Тенденція піднесення відчутно зміцнюється.

Як свідчить житейська практика, добра справа завжди пов'язана з чиїмось іменем. У Конотопі щодо цього нам часто називали міського голову Григорія Василенка. Хоч сам він відмахується і називає інші імена.

— Мені пощастило, — каже, — що є в нас люди, які замість традиційних нарікань на труднощі крутяться самі, спонукають до того інших. І, дивись, витягують справу. І місто витягуємо розумом і працею таких людей, як директор «Мотордеталі» Микола Кульчицький, директор «Авіакона» Олексій Єнін, головний лікар центральної районної лікарні Валерій Кравець... Особистості — ось де наша опора. Ви познайомтеся з цими людьми. Легше буде зрозуміти наші зрушення.

Отож запрошуємо зацікавлених в уявну подорож до Конотопа.

Знайомство перше: міський голова

Економіка — це ще не все

Спочатку про ситуацію в місті. Це, власне, штрихи до портрета міського голови.

Сьогодні Конотоп — одне з небагатьох міст України, де справно, без затримки виплачують пенсії та зарплату бюджетникам. Причому — живими грошима, а не горілкою чи пральними порошками. Тут вчасно погашають субсидії. Помітно оживає житлове будівництво. Як і раніше, працюють усі дошкільні заклади. І майже нечуване — починає виходити з кризи промисловість. А це, як відомо, робочі місця, зарплата. А отже, кошти до міського бюджету.

Досвід роботи Конотопської міськради із соціального захисту людей схвалено президією Сумської обласної ради і рекомендовано для наслідування всім районним, селищним та міським радам.

Перший візит, як і годиться, до міського голови.

> **Із досьє «ГУ»**
>
> *Григорію Василенку — 44 роки. Родом з Полтавщини. Там-таки став будівельником, закінчивши Полтавський інженерно-будівельний інститут.*
>
> *Починав майстром у Буринській ПМК-260 Сумської області. За три роки виріс до головного інженера.*
>
> *Армійську службу проходив на космодромі «Байконур». Після того працював у Конотопі головним інженером, керуючим трестом «Сумиоблагробуд».*
>
> *1990 року городяни обрали його головою міськради. Потім — удруге, втретє.*
>
> *Одружений. Дружина теж будівельник. Син навчається в Українській академії банківської справи.*
>
> *Хобі — столярство. У вільний час, зрозуміло, якого нема...*

— Григорію Миколайовичу, зарплата і пенсії — це коли працюють і реалізують свою продукцію чи послуги підприємства. Отож, як це модно казати, пріоритетним напрямом рада обрала економіку?

— І так, і не так. Економіка — це ще не все. Хоч без неї воза міських проблем не витягти. Але вона має бути підпорядкована насамперед соціальному захисту людей. Ми б'ємося, щоб жоден городянин не залишався наодинці із соціальними негараздами. Відомо, як людям допікає затримка пенсій. У нас уже два роки щодо цього жодних перебоїв. Крім того, в нас є інваліди, чорнобильці, багатодітні сім'ї, діти-сироти. Хоч як сутужно було, а ми знайшли можливість викроїти з бюджету і допомогти, скажімо, ветеранам та інвалідам, грошима і продуктами на 520 тисяч гривень. Знайшли кошти і для одиноких жінок-матерів. У нас також вирівнюється ситуація із субсидіями, якими користуються 12,5 тисячі осіб — чи не третина жителів міста.

Крім того, не можна кидати напризволяще молодь — це ж майбутнє і міста, і країни. Ми засіли за розробку комплексної програми «Молодь», спрямованої на підтримку обдарованих юнаків та дівчат, а ще на соціальний захист молодих сімей, на працевлаштування вчорашніх школярів. Програму втілюють у життя Центр соціальної служби для молоді, координаційні ради і комісії. В місті створено сім позашкільних закладів, де примножують свої здібності і вибирають життєвий шлях більш як 4 тисячі підлітків. У великих мікрорайонах працюють чотири кімнати школяра з художніми гуртками, науковими та спортивними секціями.

У вас діти? Квартира — дешевше

— Останнім часом, — продовжує голова, — ми впритул зайнялися молодими сім'ями. Не сподіваючись на допомогу держави, цього року міська влада передбачає кредитування будівництва власного житла двом десяткам молодих подружжів. До речі, ці кредити довгострокові та ще й пільгові. На 30 років. Бездітний сім'ї кредит обійдеться у 3 відсотки річних. З однією дитиною — взагалі без сплати кредитної ставки. Сім'я, де двоє дітей, сплатить три чверті вартості будинку. А якщо у вас троє малят, сім'я повертає тільки половину одержаної суми.

— Одна ластівка, як відомо, весни не робить...

— Чому одна? За останні чотири роки в Конотопі здано в експлуатацію понад 60 тисяч квадратних метрів житла. І продовжуємо будувати. Хоча хотілося б швидше і більше. Варто додати, що два останні роки в місті газифікуємо по 3 тисячі квартир та індивідуальних садиб. До речі, в першому кварталі цього року ми запалили голубий вогонь майже в тисячі квартир.

— Місто будується, ветерани вчасно одержують пенсії... Все це вимагає поповнення міського бюджету. Так усе-таки — економіка?

— Так... Але вона починається з людей. Треба було їх переконати: по-старому жити і працювати сьогодні не можна. Тим часом за багато десятиліть людська психологія звикла до стереотипів. Комусь їх треба було руйнувати й утверджувати нове.

Найбільше гуль мають перші

— Дякувати Богові, такі люди в нас були і є, — повертається до теми Григорій Миколайович. — Я вам називав кількох. Вони на місцях вели цю важку роботу. Тому нам легше було братися за впровадження концептуальної програми соціально-економічного розвитку «Конотоп-2000». А наголос у ній ми зробили на структурній перебудові економіки міста — через реструктуризацію великих і середніх підприємств. Нині на деяких із них діють від 4 до 16 дочірніх фірм.

— Перебудову вели напомацки, набиваючи гулі, чи скористалися досвідом першопрохідців?

— Були й гулі, й синці... Але нам справді було легше, бо мали приклад першопрохідців. Я ж кажу, у нас є чудові люди! Тож приклад не чужий, а наш, конотопський. І народжували ми його разом — з підприємствами та організаціями міста. У цьому, власне, й секрет того, що називається успіхом.

Найбільші гулі набивали, зрозуміло, перші, як-от, скажімо, наш доктор філософії в машинобудуванні Микола Гордійович Кульчицький. Перепадало йому з усіх боків. Зате сьогодні його «Мотордеталь» можна назвати гордістю всієї України. Тому, хто бачив це підприємство п'ять років тому, сьогодні важко його упізнати. Це живий, динамічний організм. Підприємство співробітничає з автомобільними велетами «Мерседес-Бенц», «Вольво», «Рено», з італійськими верф'ями. Конотопські гільзи для автомобільних, тракторних, а тепер і суднових двигунів одержали високу оцінку в багатьох країнах.

Починав директор мертвого заводу-велета також з людей — з команди однодумців. Разом узялися за реформування. Тепер тут 19 дочірніх підприємств. За чотири роки вони забезпечили майже п'ятикратний приріст виробництва продукції, причому — на рівні кращих світових зразків.

Отож нам легше було «агітувати» послідовників. Хоча були й маловіри. Довго тупцювали на місці, оглядалися, «щоб чого не вийшло», на «Червономy металісті». Дійшли до того, що в 97-му обсяг виробництва упав до півтора мільйона гривень на місяць. А коли торік запровадили в себе приклад «Мотордеталі» (тепер тут 10 дочірніх фірм), місячний випуск продукції подвоївся і поступово збільшується.

Навіть наші найупертіші прихильники «тихого життя» — вагоноремонтники переконалися в ефективності реструктуризації і взялися запроваджувати її в себе.

— Ви кажете про машинобудівників. А інші?

— Свіжий вітер економічних перемін зачепив усі конотопські підприємства: переробні, транспортні, хімічну та легку промисловість. Не буду про всі перипетії... Зміни економічних відносин, переорієнтація людської психології — це завжди складно, за цим — переживання, сутички, навіть драми... Одним допомагали і підштовхували, часом разом падали, але зводились і вчилися. Ця непроста наука тепер з нами усіма, вона допомагає на кожному новому кроці. І нині чимало колективів наших підприємств — «Авіакон», деревообробний і механічний заводи, АТ «Конотопм'ясо», АТ «Молокозавод» — ідуть майже врівень з нашим першопроохідцем «Мотордеталлю». До них підтягуються інші.

— А відтак більше «капає» в місцевий бюджет?

— Так-то воно так. Та було б ліпше, якби нормативи відраховували хоча б протягом трьох-п'яти років і були стабільними. І все ж левову частку того, що заробляємо, міськрада спрямувала на поліпшення добробуту населення.

Ось так: від людини і до людини. Стабілізація діяльності підприємств — це зарплата, пенсії, допомога інвалідам, нужденним родинам, дітям. Коли люди це відчувають, на душі світліше. Від пікетів та страйків — до злагоди. Тепло докочується до сім'ї. До дітей... Розумієте, від міста в цілому — до родини, до окремої людини. І навпаки. Заради цього, знаєте, варто!..

Знайомство друге: «Авіакон» і його директор

Хочеш високо літати — твердо стій на землі

З «Мотордеталлю» та керівником підприємства Миколою Кульчицьким нас заочно познайомив міський голова. У свою чергу ми знайомимо вас із «Авіаконом» та директором цього державного підприємства Олексієм Єніним.

— Що ми робимо? — посміхається полковник. — Вчимо літати вертольоти.

У голосі Єніна непідробна гордість. І «вчимо» — зовсім не метафора. Тут не просто вчать, а повертають машини до життя: і цивільні, і бойові вертольоти усіх типів і модифікацій. І не лише ті, що літають в українському небі. Високу кваліфікацію конотопських авіаспеціалістів визнано у 35 країнах світу. Не кажучи вже про численні міжнародні виставки. Так було й на останній — «Фарнборо-98».

Про минулі труднощі Єнін говорити не хоче. У кого їх не було? Головне — вистояли. Паралельно з авіатехнікою тут опанували ремонт газотурбінних двигунів для магістральних газопроводів. Освоїли випуск потужних вентиляторів для охолодження градирень у металургії. Взялися за ремонт трамваїв. І нарешті, почали виробництво автобусів. Конотопський автобус — казка. І красивий, і комфортабельний, і дешевий. Перші 70 машин уже знайшли господарів.

— Хочеш високо літати — твердо стій на землі, — каже Єнін. — Робота, хороша продукція — це потрібно країні, місту, людям.

Читач, можливо, зниже плечима: а де ж соціальний захист?

Оце він і є. Колектив «Авіакону» був раніше і тепер залишається одним із наповнювачів бюджету, в тому числі й місцевого. Торік, приміром, підприємство перерахувало до міського бюджету понад 3,5 млн. гривень.

Знайомство третє: головний лікар

Як Попелюшка принцесою стала

Отже, Валерій Кравець — головний лікар центральної районної лікарні, кандидат медичних наук, заслужений лікар України. Депутат міської ради.

Від усіх, з ким доводилося говорити, чули: Кравець — досвідчений хірург. Та ми, власне, не про це.

Нині в багатьох містах лікарня — як та Попелюшка. А в Конотопі Попелюшка стала принцесою. За 5 попередніх років тут здано в експлуатацію 4-поверховий стаціонарний корпус на 120 ліжок, жіночу консультацію на 240 відвідувань у зміну, стоматологічну поліклініку, протитуберкульозний диспансер та ще й з таким устаткуванням, якого не побачиш і в великих містах.

Неймовірно, але факт: у Конотопі не тільки невідкладна допомога безплатна, а й харчування хворих. Причому їм пропонують щодня півтора десятка дієт.

З приходом сюди В. Кравця лікарня стала школою передового досвіду для медичних закладів області. Та не заради лаврів тягне свого нелегкого воза головний лікар. Нещодавно в Конотопі відбувся всеукраїнський семінар медпрацівників, спеціалісти високо оцінили досягнення конотопських колег.

Двотисячний колектив Конотопської центральної районної лікарні на чолі з Валерієм Кравцем живе і працює нормально. Люди вдячні медикам.

А сам головний лікар коментує це коротко і заземлено:

— Коли б не постійна турбота міської влади про поповнення бюджету та про соціальний захист городян, ми не мали б таких можливостей.

Владислав ЖМУРКОВ,
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ.

Сумська область.

Відьомські чари проти кризи безсилі

Про підсумки парламентських слухань «Інформаційна політика України: стан і перспективи»

Постанова Верховної Ради України

Верховна Рада України відзначає, що проведені відповідно до її Постанови від 16 лютого 1999 року «Про діяльність Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні» парламентські слухання «Інформаційна політика України: стан і перспективи» стали помітним практичним заходом як у плані розгляду і розв'язання назрілих проблем та завдань держави в інформаційній сфері, так і в плані вдосконалення форм і методів роботи законодавчого органу України.

Проведення на базі Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації слухань за міжнародним парламентським зразком та з використанням традиційного для слухань у Верховній Раді України засідання за участю громадськості дозволило сформулювати висновки щодо стану і перспектив утвердження державної інформаційної політики, забезпечення політичного плюралізму, свободи слова та демократичних засад інформаційної діяльності в Україні, вказати на головні напрями і завдання держави у співпраці з політичними силами та громадськістю в справі подальшого розвитку інформаційної сфери в Україні.

Найважливішим підсумком парламентських слухань стали підтвердження правильності і актуальності оцінок та невідкладних завдань, сформульованих у Постанові Верховної Ради України від 16 лютого 1999 року «Про діяльність Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні», і виражена представниками громадськості, учасниками слухань готовність до продуктивної співпраці з органами державної влади у формуванні та проведенні цілісної державної інформаційної політики, забезпечення інформаційного суверенітету України, її національної інформаційної та духовно-культурної самоідентифікації в світі.

Парламентські слухання підтвердили відсутність конструктивного реагування Кабінету Міністрів України на визнання Верховною Радою України його діяльності щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства і розвитку інформаційної сфери незадовільною, відзначили подальше погіршення ситуації в національному інформаційному просторі через бездіяльність або ігнорування зазначеної Постанови Верховної Ради України від 16 лютого 1999 року Кабінетом Міністрів України та іншими органами державної влади, які отримали згідно з цією Постановою конкретні доручення і завдання.

Глибоке обурення учасників парламентських слухань викликало чергове демонстративне припинення радіотрансляції засідань Верховної Ради України і вилучення з її сесійного залу знімальної техніки національної телекомпанії України саме в день публічної частини слухань 12 травня 1999 року.

Виходячи з підсумків парламентських слухань «Інформаційна політика України: стан і перспективи» і враховуючи їх практичне значення в системі заходів щодо вдосконалення парламентської роботи, Верховна Рада України **постановляє:**

1. Зобов'язати Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування до безумовного неухильного виконання Постанови Верховної Ради України від 16 лютого 1999 року «Про діяльність Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні».

Зажадати від Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування забезпечити проведення в життя як першочергових положень зазначеної Постанови щодо усунення значних недоліків в інформаційній сфері, її перспективного розвитку.

2. З урахуванням висловлених у ході парламентських слухань критичних оцінок, зауважень, пропозицій та побажань Кабінету Міністрів України, іншим органам державної влади та органам місцевого самоврядування додатково спрямувати зусилля на:

чітке своєчасне виконання статей Державного бюджету України та місцевих бюджетів щодо фінансування діяльності суб'єктів інформаційної сфери, реалізації ними державного замовлення, зокрема, в галузі книговидання і фільмовиробництва, державної підтримки засобів масової інформації, видавництв і поліграфпідприємств, кіностудій, закладів культури;

розробку та утвердження на практиці обов'язкових мінімальних норм фінансового забезпечення державних і комунальних засобів масової інформації з Державного бюджету України та місцевих бюджетів;

забезпечення на всіх рівнях обов'язкових відрахувань з бюджетних надходжень від радіотелевізійної та іншої реклами на книговидання, фільмовиробництво, розвиток бібліотек і музеїв, інші невідкладні потреби інформаційної сфери;

цілеспрямоване створення в реально найстисліші строки умов для звільнення від податку на додану вартість операцій з продажу матеріалів вітчизняного виробництва та товарів критичного імпорту для вітчизняних засобів масової інформації, потреб книговидання і фільмовиробництва та операцій з розповсюдження друкованих періодичних видань, книжкової продукції, кінопрокату, внесення відповідних змін до чинних законів України та підготовку з цією метою нових законодавчих актів;

послідовне зниження до соціально доступного для більшості населення рівня тарифів на поширення інформаційної продукції і послуги галузі зв'язку за рахунок її сукупних, сконсолідованих економічних ресурсів і можливостей, реструктуризації та підвищення рентабельності, повне дотримання строків перерахунку (не пізніше 5 січня і 5 липня кожного року) редакціям періодичних видань належних їм сум від передплати;

запровадження нових комп'ютерно-інформаційних систем та технологій комунікацій зв'язку на підставі всебічної експертної оцінки їх перспективності, розрахунків економічного і соціального ефекту, чіткого законодавчого регулювання за вимогами інформаційного суверенітету та інформаційної безпеки України, недопущення реалізації суто корисливих інтересів певних юридичних і фізичних осіб під виглядом використання досягнень науково-технічного прогресу.

Кабінету Міністрів України забезпечити послідовне розв'язання цих питань центральними органами виконавчої влади на плановій, розрахованій на перспективу основі.

3. Зобов'язати Кабінет Міністрів України створити умови для фактичного забезпечення визначених законами України обов'язкових квот національної кіновідеопродукції в кінопрокаті і на телебаченні та граничних рівнів іноземного інвестування національного телерадіоінформаційного простору та кіновиробництва. З цією метою створити загальнонаціональний фонд кіно- та відеопродукції. Забезпечити пільгові умови щодо розповсюдження національної кіновідеопродукції. Запропонувати Кабінету Міністрів України прискорити підготовку та внесення на розгляд Верховної Ради України проектів законів України про державні пріоритети у галузях культури, мистецтва, інформаційної політики та видавничої справи, про внесення змін до відповідних законів України, якими передбачити надання статусу національних окремим видавництвам і організаціям інформаційної сфери та податкових пільг при виконанні ними державних замовлень.

Кабінету Міністрів України забезпечити одночасне проведення дійових заходів, спрямованих на сприяння поширенню інформаційної і духовно-культурної продукції України в зарубіжних країнах, підготувати і подати в 1999 році на розгляд Верховної Ради України відповідний законопроект.

4. Попередити Кабінет Міністрів України про його конституційну відповідальність за реалізацію вимог пункту 4 Постанови Верховної Ради України від 16 лютого 1999 року «Про діяльність Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні» щодо недопущення приватизації і забезпечення незмінності статусу підприємств, які включаються до складу державних акціонерних компаній «Українське видавничо-поліграфічне об'єднання» та «Українське телебачення і радіомовлення».

Вважати, що Указ Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України щодо утворення та забезпечення діяльності цих компаній, прийняті з порушенням Конституції України і ряду законів, з ігноруванням позицій місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, фахових висновків міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, перетворюються в наругу над свободою слова, інтересами вільного розвитку видавничо-поліграфічної галузі, телебачення та радіомовлення.

У зв'язку з цим довести до відома керівників Кабінету Міністрів України, Державного комітету інформаційної політики України, Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Фонду державного майна України, Національного агентства з управління державними корпоративними правами, державних акціонерних компаній «Українське видавничо-поліграфічне об'єднання» та «Українське телебачення і радіомовлення», телерадіоорганізацій, поліграфічних підприємств і видавництв, що відповідно до статей 19 і 60 Конституції України ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, виконувати явно злочинні розпорядження чи накази, а за віддання і виконання таких розпоряджень чи наказів настає юридична відповідальність.

5. Запропонувати Кабінету Міністрів України впровадити практику призначення на посаду та звільнення з посади керівників регіональних державних телерадіоорганізацій лише за згодою відповідних місцевих рад.

6. На доповнення пункту 8 Постанови Верховної Ради України від 16 лютого 1999 року «Про діяльність Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні» запропонувати Генеральній прокуратурі України одночасно здійснити перевірку виступів засобів масової інформації з матеріалами, які принижують права і національну гідність громадян, розпалюють міжнаціональну ворожнечу, вжити необхідних заходів для притягнення до відповідальності осіб, винних у появі таких матеріалів, і для недопущення подібних виступів у майбутньому.

7. Призначити депутатське розслідування щодо переслідувань опозиційних засобів масової інформації Державною податковою адміністрацією України, Генеральною прокуратурою України та органами виконавчої влади України. Здійснити перевірку заяв та повідомлень про причетність до таких переслідувань Служби безпеки України.

Доручити проведення цього розслідування Тимчасовій спеціальній слідчій комісії Верховної Ради України по вивченню ситуації в інформаційній сфері України, утвореній Постановою Верховної Ради України від 16 лютого 1999 року «Про діяльність Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні» (пункт 2).

Про результати розслідування доповісти Верховній Раді України до 15 вересня 1999 року.

8. Звернути увагу Президента України та Кабінету Міністрів України на необхідність послідовного використання ними у своїй діяльності адресованого їм Звернення Верховної Ради України, представників громадськості — учасників парламентських слухань «Інформаційна політика України: стан і перспективи», ухваленого 12 травня 1999 року, конструктивних ідей та рекомендацій цього Звернення.

9. Комітетам Верховної Ради України проаналізувати матеріали парламентських слухань, зауваження, пропозиції та рекомендації, які стосуються державної інформаційної політики, розвитку інформаційної сфери і суміжних з нею галузей, забезпечити реалізацію пропозицій та рекомендацій відповідно до профілю і завдань своєї діяльності.

Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації надіслати Президенту України, Кабінету Міністрів України, іншим органам державної влади, комітетам Верховної Ради України вибірку найбільш важливих і змістовних пропозицій та рекомендацій, висловлених під час слухань.

Кабінету Міністрів України на підставі матеріалів парламентських слухань внести до 1 вересня 1999 року на розгляд Верховної Ради України невідкладні законопроекти щодо свободи слова та інформаційної діяльності і виробити єдиний комплексний перспективний план подальшої законопроектної роботи, спрямованої на вдосконалення інформаційного законодавства України, утвердження в інформаційній сфері верховенства закону і права, забезпечення свободи слова, державної підтримки засобів масової інформації, видавничої справи, інформаційної інфраструктури та соціального захисту творчих працівників.

Залучити до вироблення та реалізації цього комплексного перспективного плану заходів Національну спілку журналістів України, Національну спілку письменників України , інші творчі спілки та громадські організації.

10. Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації забезпечити організаційно відповідну законопроектну роботу щодо приведення у відповідність із законодавством України статутів національних телевізійної та радіомовної компаній, інших державних телерадіоорганізацій.

Передбачити у відповідних законопроектах про ці статути механізми впливу Верховної Ради України як співзасновника національних телевізійної і радіомовної компаній у призначенні їх керівників, обов'язкової участі трудових колективів обласних і регіональних державних телерадіоорганізацій у призначенні керівників цих телерадіоорганізацій.

Розглянути відповідні законопроекти протягом четвертої сесії Верховної Ради України чотирнадцятого скликання.

11. Видавництву Верховної Ради України до 1 листопада 1999 року видати окремою книгою збірник матеріалів парламентських слухань «Інформаційна політика України: стан і перспективи».

12. Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації в січні 2000 року подати Верховній Раді України аналітичну інформацію про хід виконання цієї Постанови та пропозиції щодо подальших заходів, які випливатимуть із стану її виконання.

13. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на заступника Голови Верховної Ради України Медведчука В. В.

Голова Верховної Ради України О. ТКАЧЕНКО.

м. Київ,
2 червня 1999 року.
№ 705-XIV.

Публікується за оригіналом, підготовленим ДІНАУ.

Кабмін на пресу — нуль уваги?

Прокуратура на сторожі прав людини

Правовий контроль конче потрібен у всіх сферах нашого життя

Скрутні соціально-економічні умови життя суспільства потребують, щоб держава шукала й застосовувала дійові засоби захисту і забезпечення прав людини. Прагматична орієнтація на ринок виявила багато нових проблем, пов'язаних з обмеженням демократичних свобод, реальних можливостей людини скористатися своїми конституційними і законними правами, з низькою відповідальністю державного апарату перед своїми громадянами, загрозливими для громадянина кримінологічними наслідками соціального вибору. Чи є в державі такі органи влади, які охороняли б законність, не заплющуючи очі на обмеження чи порушення суб'єктивних прав громадян, і здатні застосовувати державний примус в інтересах людини?

На цю актуальну тему розмірковує Генеральний прокурор України Михайло ПОТЕБЕНЬКО.

— Права і свободи людини не існують абстрактно, як не існують абстрактно їх порушення, посягання на реальні захищені законом інтереси кожної особи. Часи демократичного романтизму минули, коли здавалося, що достатньо змінити політико-економічний курс, і свобода прогресу, повна свобода волі та ідеологій принесе людині бажаний соціальний і духовний розвиток. Надії на обмеження функцій держави та її правоохоронних органів, які пов'язувалися з тоталітарним режимом «радянських часів», і перехід до суспільної свідомості вільних громадян у нових ринкових умовах навряд чи виправдалися. Навпаки, суспільство переконалося, що експеримент, поставлений самим життям, боляче вдарив передусім по правах людини, зробив її беззахисною перед ринковою стихією. Про повне викорінення злочинності, подолання причин, що її породжує, вже не йдеться. І не тому, що зникли оптимісти волюнтаристського складу, які скорочують злочинність на папері і ставлять нашу країну на рівень обчислювальної злочинності. А тому, що злочинні посягання, як і всі правопорушення у сфері політичних і соціально-економічних прав людини, незаконне втручання в її особисте життя мають свої передумови, в яких ідеологія представлено лише номінально разом з ринковими правовідносинами. На повний зріст стали такі негативні чинники людської мотивації, як корисливість, заздрість, помста, безмірне збагачення, образа та інші негативні мотиви. Суспільні сподівання на відчутний вплив від запровадження принципу поділу влад, здатність незалежної судової влади встановити режим справедливої юстиції теж поки що не дали швидко очікуваних результатів у дотриманні і забезпеченні прав людини.

Громадська думка далеко не сформована на підтримку зобов'язання України перед Радою Європи щодо скасування смертної кари. До сфери найбільш небезпечної у дотриманні прав людини належить також і зростання корумпованості частини державного апарату. Про це не раз наголошував Президент України Леонід Кучма у своїх публічних виступах, вимагаючи активних дій від правоохоронних органів. Отже, можна стверджувати, що правопорушення проти прав людини після світових і регіональних війн сьогодні є найбільш динамічною всезростаючою небезпекою для демократичного суспільства. За таких умов і реалій життя система прокуратури не може, як дехто з політиків наполягає, задовольнитися функціями «нічного вартового», механічно склавши із себе повноваження забезпечення дотримання законності у всіх сферах, якщо це стосується особливо прав людини.

Постає питання: кому довіряє суспільство наглядати за застосуванням сили влади? Такою довіреною державною системою виступає прокуратура, обов'язок якої був і залишається — забезпечувати дотримання законодавства в державі.

Без перебільшення можна стверджувати, що тільки прокуратура має всебічну інформацію про додержання законності і здатна реалізувати можливості неупереджено, в інтересах суспільства оцінювати стан чинного законодавства.

В Україні держава сповідує демократичні принципи права, які створюють міцний правовий фундамент забезпечення гарантій прав, свобод та законних інтересів громадян. Для прокуратури як органу держави, який за Конституцією України є самостійним, незалежним державно-правовим інститутом, найважливіший постулат — держава існує для людей. Тому ідея правового контролю (нагляду за законністю) конче потрібна у всіх сферах нашого життя. Ось чому я послідовно виступаю проти «усунення» прокуратури від функцій загального нагляду як особливо важливої, для суспільних і державних благ, в якій зосереджено представлені права людини. Особливо це стосується широкого за змістом державного управління, де приймаються рішення, вирішуються спори, оскаржуються дії посадових осіб, розв'язуються трудові, майнові, соціальні та інші життєво важливі питання. Історія є свідком того, що саме життя довело спроможність прокуратури відстоювати законність і через неї утверджувати справедливість. Тому звести прокурорський нагляд лише до підтримання державного обвинувачення, представництва інтересів громадян або держави в суді означає знову опинитись у світі правових ілюзій. Може, дехто теоретично правильно пояснює цю ситуацію появою у державі згідно з Конституцією України Рахункової палати, розгалуженого апарату контрольно-ревізійних, податкових органів, створенням системи Державного казначейства, а також органів юстиції на рівні міст і районів. Важлива роль у забезпеченні прав людини належить Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, який має подавати для заслуховування у парламенті щорічні доповіді про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні. Але чи можна відкидати жорстоку і сумну практику нашого буття, коли прокуратура тільки в 1998 році завдяки загальному нагляду усунула майже 264 тисячі порушень законодавства, серед цього більш як 69 тисяч порушень прав громадян.

Сьогодні з'являються не відомі раніше некриміналізовані політичні зловживання окремих посадових осіб і органів влади, від яких поки що немає ефективних засобів захисту. В нашому суспільстві, за аналізом практики, набуває загрозливих тенденцій «злочинність зубожілості», злочинність інтелекту, багатства і т. д.

Ці види посягань на права людини потребують невідкладного реагування не тільки органів прокуратури, а й глибоких досліджень юридичної, економічної та психологічної наук. Деліктологія державних службовців залишається лише формулою закону про корупційні діяння, але саме в цій сфері найбільше страждають наші громадяни. Завчасне обмеження функцій прокуратури не можна вважати виваженою, продуманою державною політикою. Як зауважує американський кримінолог Фреда Адлер, «вартість злочинності — ціна нашої свободи». Хіба це не так? Я вже не кажу про те, що представники наглядових органів за дотриманням законодавства розвинутих європейських держав, Америки заздрили тим функціям, якими до прийняття Конституції України було наділено органи прокуратури нашої держави, бо їх здійснення реально забезпечувало реалізацію законних прав громадян.

Візьмімо злочинну діяльність фінансових посередників — трастів, штучне банкрутство банків, підприємств та паювання земель. Чи завжди ми маємо право захистити рядового громадянина від дій махінаторів? Безперечно, ні. Ми бачимо, як змінюється правова кваліфікація злочинів проти людини. І якщо вони стають масовими, то чи виграє від цього суспільство? Відбувається переведення правопорушень у адміністративні, дисциплінарні проступки, а також у моральну девіацію і навіть у авангардистську форму правомірної поведінки. Безперечно, є порушення закону, за які немає потреби вживати заходів кримінального впливу. Але ж перегинів у зміні законодавства, непродуманості не повинно бути. Все має відповідати потребам більшості громадян. Ось чому ми постійно з цих питань вносимо пропозиції законодавцю, а для цього Верховній Раді було б доцільно розширити коло суб'єктів права законодавчої ініціативи, повернути його і Генеральній прокуратурі, як це було раніше.

Чи матиме інвестор прописку?

Тернопільський м'ясокомбінат може випускати продукції більше і кращої. Але буксує. Чому?

Два роки тому Тернопільський м'ясокомбінат став радувати тернопільців смачною і якісною продукцією. Взявши кредит, тут швидко модернізували виробництво, наростили його обсяги. І підприємство стало одним із кращих в області. Конкурентоспроможна продукція не залежувалася на прилавках, тернопільські ковбаси закуповували сусідні держави, зокрема Росія. Підприємство, перетворене в акціонерне товариство, швидко набувало популярності, випередивши за обсягом та приростом виробництва товарної продукції провідні підприємства області.

Та в середині минулого року ВАТ «Тернопільський м'ясокомбінат» потрапило у списки боржників. Катастрофічно падають обсяги виробництва, воно стає збитковим і вже замість 700 тонн м'яса і 300 тонн ковбас виробляє їх відповідно 70 і 24 тонни. Комбінат практично стає банкрутом. Нема коштів на зарплату, зростають борги за газ, енергію, нема коштів, щоб погасити банківські кредити.

Керівництво акціонерного товариства ударило на сполох — розпочався пошук інвестора. Підприємство не змогло самостійно побороти наслідків російської кризи, куди надходила значна кількість продукції, стрибка долара та відновити ринок збуту. «Добро» на пошук інвестора дала й виконавча влада. А наприкінці січня прийшов інвестор — концерн «Нафтовий», який уже більш як рік працює з Луцьким м'ясокомбінатом.

А що сьогодні? Акціонерне товариство, 30 відсотків акцій якого належить державі, з приходом «Нафтового» відновило ринки збуту. Поліпшено економічну ситуацію, проте запланованих обсягів не досягнуто. Хоча, якщо у січні комбінат виробив 138 тонн м'яса і 24 тонни ковбас, то у травні 650 і 92 відповідно. Із 480 до 190 тисяч гривень зменшено заборгованість з виплат заробітної плати, погашаються борги за спожитий газ та електроенергію, підприємство розраховується з селянами за давно вже здану худобу. Із десяти мільйонів боргу акціонерного товариства погашено три. Всю цю роботу концерн провів без права власності, а лиш для того, щоб це право завоювати — і в акціонерів, і у влади. Представник концерну киянин Дмитро Сандлер поки що виконує обов'язки голови правління. Збори, які мали б вирішити право власності та подальший курс підприємства, поки що відкладаються.

То в чому справа — почергово запитую у в. о. голови Тернопільської облдержадміністрації Василя Коломийчука та Дмитра Сандлера. В. Коломийчук впевнений, що м'ясокомбінату інвестор потрібен. Отож перш ніж розв'язати питання власності, влада повинна побачити інвестора в роботі, розглянути бізнес-план, затвердження якого і вирішить проблему.

— Усе це зрозуміло, як і те, що владу цікавить, а в чий бюджет підуть податки, — каже Дмитро Михайлович. — Згідно зі статистикою в Україні — 140 м'ясокомбінатів, а працюють лише 30. Стосовно Тернопільського, то він один з небагатьох у технологічному розумінні є конкурентоспроможним виробництвом, здатним виробляти продукцію не тільки для вітчизняного ринку. Підприємство оснащене найсучаснішим обладнанням німецьких та австрійських фірм. І якщо його не «підхопити» тепер, потім буде запізно. Наша мета, стверджує Д. Сандлер, задекларована і в бізнес-плані — зберегти цілісний виробничий комплекс, не дати розпорошити обладнання, на яке від початку кризи на підприємстві уже претендують інші виробники. Щоб цього не допустити, ми і прийшли відразу — коли нас попросили на комбінат, вклали гроші, щоб запустити виробництво і наростити обсяги продукції. Для успішної і перспективної роботи в регіоні потрібно сформувати сировинну базу —вирощування і продаж худоби. Здавалося б, у аграрній області це не проблема, але селянські та колективні спілки давно закинули тваринництво, а селянин, який вирощує худобу, продає її тому, хто заплатить дорожче. Отож задля формування сировинної бази запропонували найвищі у регіоні закупівельні ціни. Після виступів по радіо і у пресі селяни нас почули. Постійно до них виїжджають 50 заготівельних машин. Купуючи худобу, заготівельники одразу на місці з селянами і розраховуються. Люди потягнулися не до місцевих комерсантів, а до нас. А це важливий крок у нашій роботі. Є сировина, ринок збуту, отже — і робота. Забезпечений нею комбінат дасть прибуток, погашатимуться й борги. Але для нього замало ефективної роботи самого підприємства — потрібна його структурна перебудова, суть якої — у відокремленні невиробничої сфери.

Утім, програму подальшої антикризової діяльності з переходом до ефективної роботи розробляють менеджери ТзОВ «Західноукраїнський менеджмент і консалтинг», їх реструктуризаційний проект, профінансувала міжнародна програма постприватизаційного розвитку ТАСІС.

Підсумком проведеної оцінки та аналізу перспектив Тернопільського м'ясокомбінату стала пропозиція про відокремлення повного виробничого циклу — бойні та ковбасного виробництва ВАТ в окрему організаційну одиницю чи юридичну особу, щоб перенести туди усі перспективні напрями діяльності.

Утім, досягти результатів можливо кількома шляхами, що й мають розглянути влада та колектив акціонерів. Щоб один з вибраних шляхів почав працювати, потрібна певна допомога влади і викуп контрольного пакета акцій власником. А щодо вкладання коштів, то без визначення власника цього довго робити ніхто не буде.

Однак справа зволікається. Щоб працювати, потрібне право власності. До речі, державний пакет акцій м'ясокомбінату чотири рази виставляли на аукціон. Однак пропозицій нема. Водночас зволікання пояснюють порізному. Дехто звинувачує інвестора в тому, що працює не на вітчизняний, а на російський ринок, — не знаючи про те, що саме держрезерв Росії закуповує продукцію за попередньою оплатою. Що стосується створення практично нового підприємства, то це необхідність для того, щоб, як і заплановано, утворити найпотужніше в Україні виробництво ковбас.

Добрі наміри мають стати дійсністю. Адже потужне акціонерне товариство — не напівпідпільний ковбасний цех, де і якість, і обсяги в тумані, тож податки платяться «на око». Таке підприємство — завжди під контролем. Отож хочеться, щоб інвестор таки здобув прописку у Тернополі.

Галина СТОРОЖУК.

Тернопільська область.

Ми одягаємо Європу

Ах, як хотілося ці нотатки про швейну фабрику «Санта-Україна», яка розташована на березі Південного Бугу в місті Первомайську, дати під таким заголовком: «Нелегке життя легкої промисловості...» Але після того, як директор фабрики Євген Михайлович Дирдін провів її цехами, показав костюми, які шиють тут, розповів про те, якою турботою оточені швачки, то зрозумів: на такий заголовок «Санта-Україна» могла й образитися. Можливо, хтось у галузі й готовий скаржитися на труднощі, але тільки не тут. І скільки б я не підбивав Євгена Михайловича на розмову про проблеми, він переводив її на перспективи фабрики і людей, які тут працюють.

Взагалі-то, «Санта-Україні» поталанило з директором. Хоча «поталанило» не точно сказано. Євгена Михайловича не призначали згори, а обирали люди. У них на очах він виріс, став особою шанованою в місті й області. Та й працювати з ним приємно: з усіма ввічливий, відкритий і доброзичливий, а головне — знає справу. До тонкощів. І швейну, і комерційну. Тому «Санта-Україна» — найбільш процвітаюче в 80-тисячному Первомайську підприємство. У швейних цехах на 10 потоках шиють 1,5 мільйона виробів на рік. Це — блузки, спідниці, жіночі брюки, чоловічі сорочки, які з Первомайська відправляють до Німеччини, Франції, Австрії, Голландії, Іспанії, Бельгії й навіть до США.

Чи є все-таки у підприємства труднощі? Мабуть, як і у всіх, є. Але Євген Михайлович робить так, щоб 1100 працівників фабрики їх не відчували. Зарплату вони одержують вчасно, можуть купити дешевий хліб прямо з фабричної пекарні, смачно пообідати за 50—70 копійок, у фабричному ательє пошити сукню за помірну ціну. Та й премії тут не рідкість. Тому і йдуть люди з радістю на роботу.

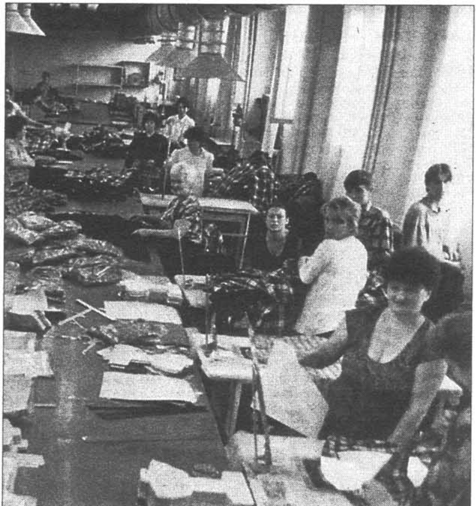
...Так, а чому така дещо незвична назва — «Санта-Україна»? «Ми думали про назву підприємства, а саме по телебаченню «Санта-Барбара» йшла, — розповідає Євген Михайлович. — Ото жінки й запропонували: хочемо працювати на «Санта-Україні»...

Директор не заперечував.

На знімках: Євген Дирдін у цеху з приємними новинами; близнюки Віра та Оксана Костюк працюють поруч; конструктор-модельєр Світлана Проданова розробляє нові моделі одягу; швачка Галина Рингач; ось такі костюми шиють на «Санта-Україні».

Фото Олександра КРЕМКА.

Миколаївська область.

Із святом, «Санта-Україна»!

ПРЕЧУДОВА КРАЇНА БОЛГАРІЯ МОРЕМ І ЦІНАМИ НА НЬОГО

Наприкінці травня група українських журналістів на запрошення посольства Республіки Болгарія в Україні та міністерства торгівлі й туризму ознайомилася з курортами цієї країни та умовами відпочинку на них

Контингент майже не змінився

Близькість Болгарії до театру бойових дій на Балканах, напевно, сполохала весною багатьох туристів. Особливо, коли декілька натовських бомб пролетіли повз Югославію й потрапили на територію Болгарії. Але до літа про ці епізоди підзабули, і болгари тепер живуть іншими клопотами. Про війну в сусідній країні нагадують тільки газети, телебачення й посилена охорона посольства США, в центрі Софії.

Уже з бесід з керівниками курортів ми дізналися, що тільки англійські турфірми відмовилися направляти відпочивальників до Болгарії. Туристи з Німеччини, скандинавських країн вирішили не змінювати своїх звичок: їх ще в травні було чимало на пляжах Албени, на Золотих Пісках та Сонячному Березі. Втім, як і туристів з країн СНД. За попередніми прогнозами Болгарської асоціації туристичних організацій (БАТО), цього року країна прийме гостей з-за кордону на 6—7 відсотків більше, ніж торік.

Що приваблює відпочивальників у Болгарії? Поперше, дуже низькі ціни для західних туристів та прийнятні для наших ціни в готелях, ресторанах і магазинах. По-друге, достатньо високий для нас і прийнятний для німців сервіс. По-третє, в курортних комплексах Золоті Піски, Албена, Сонячний День, Балчик, святий Костянтин та Єлена можна не тільки загоріти й купатися в теплому морі, але й лікуватися. Наприклад, на Золотих Пісках велика кількість мінеральних басейнів, доступних для всіх — вони безкоштовні. Правда, за шезлонг та парасольку, наприклад, біля басейну «Морське око» треба «викласти» по 4000 левів (це трохи більше 2 доларів). І нарешті, що особливо важливо для відпочивальників з України, Росії та Білорусії, — вони не відчувають у Болгарії мовного дискомфорту: ти все розумієш і тебе всі розуміють.

Курорти поблизу

Гостинні господарі постаралися нам показати всі чорноморські курорти і навіть повезли в гори. Хоч як дивно, готель «Самоков» на відомому гірськолижному курорті Боровець був заповнений вщерть і наприкінці травня. Звичайно, снігу в горах уже не було, але ті, кому спека протипоказана, відпочивали тут, здійснюючи прогулянки лісом з надзвичайно чистим повітрям і плаваючи в басейні з мінеральною водою. Багато хто з відпускників із Німеччини полюбляють відпочивати комбіновано: кілька днів у горах і стільки ж на морі.

А взагалі-то в Болгарії великий вибір місць для відпочинку. Любителі спокою можуть обрати невеликі міста Царево, Созополь, Балчик, де життя тече тихо й розмірено і на пляжах немає стовпотворіння.

Комплекси Святий Костянтин та Єлена, Сонячний День за комфортністю готелів та різноманітністю розваг перевершують патріархальні містечка узбережжя, але не дотягують до Сонячного Берега, Золотих Пісків і Албени.

На цих знаменитих курортах життя б'є ключем цілодобово, і для любителів «відірватися» тут — рай. Казино, бари, ресторани й ресторанчики з екзотичними назвами, національною кухнею й фольклорними ансамблями так і прагнуть заманити клієнтів, які ще загоряють на пляжах або прогулюються уздовж моря. Вам обов'язково всунуть у руки запрошення з детальним описом місцезнаходження ресторанчика. Та ще шепнуть на вушко, що там найнижчі ціни.

Непосидам і любителям пригод пропонують польоти на парашуті або дельтаплані, вихід у відкрите море на яхті або катері для прогулянки або рибалки. А в комплексі Албена пропонують прогулянку верхи на конях.

Тут є навіть своя конюшня й школа верхової їзди, яку з задоволенням відвідують німці й скандинави. І, звичайно, на кожному курорті безліч кортів, фітнес-залів, є навіть і стадіони.

Уся ця розважальна індустрія крутиться вночі і вдень, приносячи великі доходи країні, дрібним приватникам, вільним художникам і фотографам. Коли дивишся на це, то мимоволі виникає запитання: «Ну чому в нас у Криму, де і море не гірше, і природа багатша, не можуть так?» Образливо за державу, з якої гроші пливуть туди, де до тебе ставляться набагато уважніше, пропонуючи не тільки вино-горілчані забави, але і прийнятні ціни.

До речі, про ціни

Коли ми заводили про них розмову, то наші господарі попереджали: ми їх назвемо, але ви маєте знати, що ваші туроператори в Україні назвуть інші — вищі. А без ваших туроператорів, а точніше — посередників у туристичному бізнесі, краще сюди не їхати. Чому? По-перше, українські турфірми збирають усіх бажаючих відпочити в групи й відправляють літаком, поїздом або автобусом у Болгарію. Таким чином проїзд для кожного туриста, що уклав договір із турфірмою, стає дешевший. По-друге, турфірма несе відповідальність за життя й здоров'я кожного відпочивальника, захищає його права, гарантує йому спокійний сон, харчування й розміщення в готелі. Директор турфірми «ТОТЕМ» Димитр Манолов сказав: «Ми хочемо, щоб ваші люди затямили: за низьку ціну високих послуг і хорошого готелю ніхто не надасть». І болгарські турфірми можуть запропонувати готелі за різною ціною і різної комфортності. Отелі, які знаходяться біля моря, — найдорожчі, на другій лінії — ціна середня, на третій — найнижча. Можна вибрати повний пансіон, просто пансіон або взагалі відмовитися від їжі в готелі і ходити по барах і ресторанах. Та як відмовитися від сніданку в готелі «Гергана», що в Албені? Такої різноманітності овочів, фруктів, холодних закусок і гарячих блюд не побачиш навіть у європейських готелях того-таки, що й «Гергана», тризіркового класу. Звичайно, і ціни в цьому готелі космічні. Для нас. А німцям він цілком по кишені.

Для наших громадян підійдуть приватні будинки і готелі Созополя, Балчика, Царева, третьої лінії Сонячного Берега, Золотих Пісків. Дуже сподобався новий курортний комплекс Дюни, розташований у затишній бухті за Бургасом. Ціни тут трохи вищі за созопольські, але відпочинок приємніший.

Літак, поїзд, автобус — обирай за грошима

Болгарські та українські турфірми подумали і про доставку туристів на узбережжя. Авіакомпанії «Балкан» та «Авіалінії України» вже здійснюють рейси з відпускниками до Варни й Бургасу. Можна їхати на узбережжя і поїздом, та найбільшою популярністю користуються автобусні маршрути з Києва, Дніпропетровська, Одеси. Минулого року було випробувано маршрут, який дає можливість доїхати автобусом до Рені, пересісти на катер, який за чотири години довезе до болгарського берега на Дунаї, а звідти знову автобусом — до моря.

Болгарські турфірми опрацьовують доставку туристів з Одеси морем до Варни. Тут плановано пустити пасажирський катамаран. Тобто і про проїзд до місця відпочинку турфірми думають усерйоз.

Особливі попередження

Цього року всі болгарські туристичні фірми вперше працюватимуть за Законом «Про туризм», ухваленим парламентом країни. Вони тепер несуть більш жорстку відповідальність за туристів, а тому прагнуть оточити його батьківською турботою. Та при цьому попереджають, щоб наші люди не спокушалися фантастично низькими цінами, які пропонують наші фірми через рекламу в газетах України. Вже не раз траплялося, що вони кидали людей десь на узбережжі, а їм потім самим доводилося вирішувати проблему повернення додому.

Господарі попередили: будьте обережні і під час обміну валюти. В Болгарії, як, втім, і в нас, є досвідчені «кидали», які перехоплюють людей на підході до обмінного пункту. Курс обміну пропонують добрий, а потім з вашими доларами легко зникають у вулицях Варни.

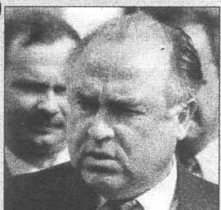
Треба бути пильними і в обмінних пунктах. Декотрі з них заманюють клієнтів з України високим курсом долара (а він тепер дорівнює 1830 левам за долар), відсутністю комісійних. Людина спокушається на вигідну пропозицію і не помічає на щиті приписки дрібними літерами, що з кожного лева береться від 8 до 10 стотинок за послугу. Після обміну, коли ви зрозумієте, що здійснили невигідну оборудку, назад гроші вам ніхто вже не поверне.

За п'ять днів ми намотали по курортах Болгарії понад 2000 кілометрів, побували в Пловдиві, Велико-Тирново і пересвідчилися: відпочивати в цій країні цілком безпечно і дуже приємно.

Олександр БІЛИК.

Люди й події

Делікатна кома

Відповідаючи на звинувачення своїх опонентів у зраді інтересів росіян і сербів, спецпредставник президента РФ на переговорах з югославського врегулювання Віктор Черномирдін заявив: «Ми на жодну кому не відступили від затвердженої президентом директиви з мирного процесу!» Може, і так, але тоді постає логічне запитання: в якому саме місці ті коми стояли? Бо ж пам'ятаєте: «Стратити не можна помилувати».

Тайвань не зрозумів би

У Тайбеї оголошено про прийняття програми 10-мільярдної допомоги тим центральноамериканським державам, які визнають Тайвань. Нічого дивного: тайванці вже давно провадять політику «грошового відзначення» своїх офіційних партнерів. Що ж, тоді, коли Тайвань хоче за будь-яку ціну придбати незалежність, в одній великій європейській державі багато хто вже готовий її продати. Причому недорого. Тайвань таких не зрозумів би...

Мудре рішення

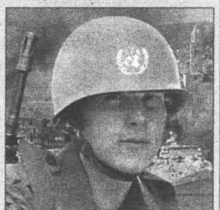
Виявляється, можна не турбуватися за подальше погіршення взаєморозуміння між РФ та НАТО: це засвідчує заява російського президента Бориса Єльцина. «Відносини Росії з країнами альянсу поки що залишаються замороженими, а далі буде видно», — наголосив він. Поза всілякими сумнівами, дуже мудре рішення: адже все заморожене, як відомо, гарно й довше зберігається. Тим паче, за такої неможливої спеки, як нині.

Підозріле відчуття

— У мене таке відчуття, що сербам захочеться забратися геть із Косово якомога швидше, тільки-но буде укладено угоду й вироблено остаточні умови, —відверто заявив офіційний представник Пентагона Кеннет Рубін. Та це ж просто готова нова приказка: що в політика на умі — те у військового на язиці! Мало того: не лише приказка, а й прозора підказка сербам. Це вже у нас таке відчуття.

Хто людей насмішить?

Схоже, миротворчий процес у Косово під новою несподіваною загрозою! Річ у тім, що російські миротворці, заявили їхні найвищі командири, будуть готові до перекидання до Косово десь 15 серпня. А Росія ж скрізь заявляє, що без неї діла в Косово не буде — напевне, тепер всім слід зупинитися й чекати на її готовність. Втім, є мудрий вислів: скорий поспіх — людям посміх. І справді — смішно. Бо натовці вже майже там.

Бомбардування Югославії припинено

Микола ШМАТЬКО: «Я проживу сто вісім літ. І кожний рік у мене буде талановитий»

Він такий — і квит. У його дивовижній майстерні, може, єдиній такій у світі, хочеться жити довго і творити натхненно, до самозабуття, у пошуках найвірніших мазків, штрихів — усього того, що властиве тільки йому, художникові і скульптору Миколі Шматьку.

А живе він у Красному Лучі, у вузькому, покрученому провулку, забутому, як кажуть, усіма богами і, ясна річ, можновладцями. Та я мимоволі перефразував поета: до цього предивно талановитого українця не заростає народна стежка.

— Миколо Гавриловичу, так ви що, й досі не член Спілки художників?

— А що тут дивного? І знаєте, хто мене категорично не прийняв до Спілки художників ще в ті, радянські, часи? Васнецов. Вам говорить про щось це прізвище?

— Звичайно. Віктор Михайлович Васнецов. Великий живописець. З 1885-го по 1895 рік розписував у Києві Володимирський собор. «Богатирі», «Альонушка», «Снігурочка»...

— Цього класика загнали на той світ у 1926 році. Тоді його онуку Андрієві йшов лише другий рік. А в 1948-му він подався в компартію і став вибивати собі кар'єру. Добився голови Спілки художників СРСР.

— А що він створив?

— Мозаїку «Людина і преса» в новому будинку «Известий». Так цей онук великого Васнецова-класика накричав на мене і сказав, що не прийме до Спілки художників, поки я не вступлю в компартію.

— А ви?

— А я сказав йому — при чому тут партія і справжні скульптури та художні полотна, які я створюю з дитинства? Тоді він мене вигнав зі свого розкішного кабінету, подзвонив у Київ, що я, мовляв, такий-сякий і по партійній лінії, а з Києва зателефонували до Луганська. Ну а тут, як водиться у провінції, сказали: «Слушаюсь!». Зателефонували у Красний Луч, у міськком партії...

— Миколо Гавриловичу, прочув я, що ви одержали листа від Папи Римського Іоанна Павла. Що то за вість?

— Відмова (добродушно сміється). Була, значить, така ідея. Збудувати у Ватикані незвичайний храм-пантеон. Я берусь за діло, конструюю, малюю, з найліпшого мармуру вивершую всю архітектуру величного релігійного ансамблю...

— Це під силу вам?

— А ви, будь ласка, придивіться ще раз, та пильніше, до всього, що я створив у своїй майстерні. Тут — уся історія людства. Від найдавніших часів. Ще, як бачите, й історія релігій нашої планети. А ще і те, що я бачу в космосі і через усесвіт, крізь найновіші досягнення науки, учених, через незрозумілі поки що глобальні явища. У центрі, зрозуміло, розумна істота. Людина. Природа. Оце ось у мармурі — первісний пожилець землі. Оце — шумерська духовна особа. А це — стародавньоєгипетський жрець. Тут у мене, як бачите, геть усе по колу людського розвитку і по спіралі вгору, тобто за удосконаленням того, що віками копав у собі самому і видавав на-гора людський мозок. А це — «Голгофа». Христос. У найтяжчу свою мить. Коли хрест уже пригнув його геть до землі і майже поставив на одне коліно. Лівицею він усе одно утримує на собі хреста. А правицею, бачите, як уп'явся пальцями вище коліна — аж кров з нього стікає: він не здасться, ціною власної крові підніметься зі своїм хрестом і піде на Голгофу.

— Вражаюче. Навіть жили людського тіла крізь мармур видно. Тут щось і справді від божественного. Де ви такий мармур діставали?

— На Уралі. Там є таке містечко Коелга. А за ним кар'єр. Там видобувають красивий мармур. Кращий, скажу вам, від італійського. Ним я зацікавив Папу Римського. Це був би у Ватикані неперевершений релігійний храм-пантеон. Папа був у захопленні.

— Так у вас на Уралі там бригада чи звідси набираєте її і їдете по мармур?

— Яка бригада? Їй гроші треба платити. Сам усе роблю. Видобуваю там мармур, вантажу його на залізничні платформи і везу до Красного Луча, а потім — до себе в майстерню. Вивантажую і починаю трудитися — зубилом, молотом, різцем... Коротше кажучи, роблю скульптуру.

— Візьмемо, наприклад, «Голгофу». Скільки для неї ви привезли з Уралу мармуру?

— Брилу в півтори тонни.

— А вага готової скульптури?

— Сто п'ятдесят кілограмів.

— А що ви запропонували Ватикану?

— Ансамбль скульптур під назвою «З'явлення Христа апостолам». Усього тринадцять фігур. На це пішло б шістдесят тонн мармуру.

— І що відповів Папа римський?

— Буквально таке. Планета, мовляв, зараз така бідна, що мільйон доларів на завершення ансамблю наскребти просто неможливо. Уявляєте? (Добродушно сміється). А що таке мільйон доларів для планети? Якщо, приміром, узяти нашу бідну Україну, то це всього-на-всього по дві копійки з душі населення. Розумієте? І я міг би такий храм-пантеон звести у Києві чи в Луганську. Одначе це нікому не потрібно. Зате бездарних пам'ятників наставили тьму-тьмущу.

— Скільки ви зробили скульптурних ансамблів?

— З півтисячі, певно.

— А скільки намалювали полотен?

— Триста п'ятдесят.

— Де демонструвалися виставки ваших творів?

— У Красному Лучі, Луганську, Києві.

— Чув, що вас кликали за кордон.

— Це після виставки в столиці. Були там урядовці зі своїми митцями з Австралії. Запропонували переїхати жити до них. Обіцяли великі гроші і комфорт.

— А ви що?

— А що я? Тут же моя батьківщина.

— А як ви придумували свій мистецький бункер, копали, облаштовували?

— Оце, де ми з вами сидимо на дивані і п'ємо каву, над нами був город моєї тещі Серафими Панасівни. Тут треба пояснити, що ні в Красному Лучі, ні деінде мені навіть крихітного приміщення для майстерні не виділили. Тоді теща піднялася над усіма і сказала: «Копай, зятьок. Земля в моєму городі добряча».

Правда, згодом, коли я вже розігнався зі своєю роботою на повну міць, вона дещо побурчала: «Я думала, що тобі треба лише два на два метри і квит, а ти під лопату, виходить, узяв уже весь город». Але потім, коли побачила мого Ісуса Христа, то заплакала перед ним, перехрестилася, вигукнувши: «Ну живий-живісінький! Я ще такого дива зроду не бачила, Господи! — Махнула рукою: — Тоді, синку, копай і під хату — далі!»

— А дружина?

— Дружина у мене га-а-арна і до-о-обра, такої іншої у всьому Красному Лучі і на всій Луганщині немає. Бо ні на якій другій я оженитися б не зміг.

Дівчата, звичайно, у мене були. Одначе усім їм неодмінно чогось треба було, а найбільше грошей. А Раїса Андріївна працювала на шахті. Зустрілися ми на танцях. Ну, думаю, дай перевірю. Кажу: «Мені конче потрібно сто п'ятдесят карбованців». Це тими ще, звісно, радянськими. Відповідає: «Завтра получка. Принесу». І що ви думаєте? Принесла.

— І ви взяли?

— Та ви що! Я зробив тут з одного знаменитого шахтаря скульптуру, заробив у чотири рази більше, віддав ті гроші Раїсі Андріївні і сказав: «Завтра йдемо в ЗАГС»». І живемо. Ось уже чверть віку. Добра, кажу, у мене Раїса Андріївна і розумна. Розумна, бо збагнула моє мистецтво і мене в ньому.

— А хто був натурщицею для «Пресвятої Марії Богородиці»?

— Іра Сечкіна. Недавня школярка. Вона ось і в «Дівчині зі свічкою», у «Сплячій музі», і в «Афродіті краснолуцькій», і в «Трьох граціях», і в «Українській флорі»... Тут, як бачите, тісно переплелися реальність і фантазія. І в такій манері в мене створено десь за шістдесят п'ять картин і скульптур. Я слова «модерн» не люблю. Виріс на землі і в безперервній роботі.

Працював у шахті, на заводі, на будові, токарем, слюсарем, художником-оформлювачем, молотобійцем, маляром, пожежником. І ще, і ще... А в ГУЛАГу із самої юності пройшов, можна сказати, університети життя і науки. Судіть самі: там я вивчав світову класику, економіку, психологію, філософію,

політику, мистецтво, етику, естетику, шахи, а ще досконало оволодів українською, російською, німецькою, англійською мовами. Бо кругом мене, виявилося, в ГУЛАГу перебували високоосвічені і культурні люди — туди їх засадила тоталітарна система. Звільнився, пам'ятаю, і поїхав у Москву, хотів вступити до інституту іноземних мов, кажу: «Я буду вам складати екзамени німецькою мовою. Хочете — англійською. Але... на мені було тавро гулагівця. І я поїхав у свою Україну, в Красний Луч.

— Майстерня у вас — таку навряд чи ще десь побачиш.

— Викопав я її рівно за чотири місяці. Сам. Сто квадратних метрів. Глибина — три метри і вісім сантиметрів. Однієї породи вивіз сто КамАЗів. Затим побудував усе належним чином уже як приміщення, все в ньому обладнав, облаштував — став завозити сюди мармур та трудитися... В Україні, в Росії, Білорусі, Молдові стоїть більше шестисот пам'ятників моєї роботи. А скільки в школах, училищах, технікумах, вузах — безкоштовно ставив — не перерахувати.

— Сини, бачу, тут у вас найперші помічники.

— Аякже! Старший — двадцять два роки — Андрій, назвали на честь діда. Рафаель — на рік молодший — на честь того Рафаеля Санті, італійця, знаменитого живописця й архітектора з Відродження. Художник. Усвідомлюю, що без синів не було б у мене ні цієї майстерні, ані всієї роботи моєї, тієї саме, про яку Роден говорив, що бере величезну брилу граніту, відсікає все зайве і в нього виходить чітка й ясна скульптура.

— Зізнаюся: мене полонив ваш Тарас Шевченко і Леся Українка. Їх поставити б у Києві, в центрі Луганська. Яка за задумом має бути висота?

— Шість метрів.

— Леся Українка з «Кобзарем» у лівиці, обережно притримує його тендітними пальцями, які мовби світяться від прозорості, й ось-ось, здається, підійме руку, щоб притулити ту книгу до душі. Поетеса в довгому халаті, схожім на українську сорочку і водночас на туніку, просвічену сонцем наскрізь, але в тому не бачиться крізь матерію тіла, а ввижається святе єство — воістину так. Хто вам з українських скульпторів найближчий?

— Іван Петрович Кавалерідзе. У нього мати була українка, батько — грузин. А сам він — видатний український письменник, скульптор, режисер, автор чудових кінофільмів. Он який українець! А ще він — автор неперевершених пам'ятників княгині Ользі у Києві, Тарасові Шевченку, Григорію Сковороді в Лохвиці. І ще один знаменитий пам'ятник Шевченку він поставив у Сумах. Але його знищили. Щось там у ньому віднайшли занадто українське. Одначе люди не дали остаточно загубити той історичний пам'ятник. Голову Тараса, обережно загорнуту, нещодавно відкопали на місці постаменту в землі. Справжнє мистецтво знищити не можна.

— Як ви працювали над своїм таємничим «Пророком»?

— Давав якось одночасний сеанс гри в шахи на тридцяти п'яти дошках, згодом на десяти — всліпу. Повернувся в майстерню. І образ, мені здалося, з'явився з неба. А отямився, коли «Пророк» дивився очима на мене. Відійду праворуч — він стежить за мною, вліво — теж саме. Отакі дива. Ну а поруч тоді вирізьбив цілий ансамбль земного буття з потягом до космосу.

— А до Спілки художників України вас так досі й не прийняли?

— Ні. Тут я думаю так: Тарас Шевченко не був ні членом Спілки письменників, ані членом Спілки художників. Бо він вищий понад усякі спілки. Це раз. Друге те, що я готовий змагатися різцем чи пензлем з будь-яким митцем успіпу, як і в шахи чи шашки. Їй-богу. Тут і побожитися не гріх.

— Цікава духовна сила. А що тоді напередбачували для себе?

— Я проживу сто вісім літ. І кожний рік у мене буде талановитий...

Розмову вів
Микола МАЛАХУТА.

Красний Луч.

Нові видання

Про найпотаємніше в пречистих думах

Уже вкотре столиця українського гончарства — Опішня привертає до себе увагу вагомими здобутками у видавничій справі.

Йдеться про структурний підрозділ Державного музею-заповідника українського гончарства в Опішні видавництво «Українське народознавство».

Для мистецтвознавців, етнографів, істориків, краєзнавців, усіх, хто цікавиться культурною спадщиною українців, справжньою знахідкою буде нещодавно видана книга патріарха української керамології Юрія Лащука «Покутська кераміка».

Нещодавно видавництво «Українське народознавство» репрезентувало «Словник гончарів Глинського, Малих Будищ, Старих Млинів, Хижняківки». Автор книги —науковий співробітник Державного музею-заповідника українського гончарства в Опішні — Віктор Міщанин. Це фундаментальна праця, яка повертає українцям частину занедбаної і забутої, але від того не менш захоплюючої, власної історії.

Наталя ОЛІЙНИК,
науковий співробітник Гончарської книгозбірні України.

В його майстерні уся історія людства

Мрія гетьмана

Ще з молодих літ він постійно в епіцентрі пошуку вітчизняних державників для кращої долі України

Постать Івана Мазепи — одна з найзагадковіших в українській історії. Гетьмана любили й ненавиділи, поважали й побоювалися, цінували й остерігалися, прославляли й оббріхували як за часів його кермування Україною, так і пізніше, у наступні століття. Продовжується таке й нині.

Іванові Мазепі не вдалося здійснити потаємну мрію свого життя — створення незалежної української держави. Але те, що він як патріот «для общего добра матки моей Отчизны бідной Украины» наважився не закрити, а поставити це питання з відповідною гостротою для наступних поколінь, — найголовніший його скарб-заповіт нащадкам.

Бачив усе своїми очима

Іван Степанович Мазепа народився 20 березня 1639 року на хуторі Кам'янці (тепер Мазепинці) поблизу Білої Церкви у православній родині. Його батько був у 1654 році білоцерківським отаманом, високоосвіченим «знатним козаком» — дипломатом (брав участь у Переяславських переговорах, у делегації до Бутурліна, виконував функції посла І. Виговського в 1658—1659 роках на сеймі у Варшаві).

Батьки подбали про здобуття сином належної освіти. Юний Мазепа навчався у 50-х роках XVII століття в Києво-Могилянській колегії, Краківській академії. Є документ, згідно з яким він у 1657 році вивчав артилерійську справу в голландському місті Девентер.

Оскільки 1659-го в козацькому середовищі перемагає партія промосковської орієнтації, прихильники Івана Виговського переслідуються і змушені шукати прихистку у Варшаві. Польський король надав притулок багатьом старшинам, з якими перед цим вів переговори про умови функціонування української автономної держави.

На початку жовтня 1659 року двадцятирічний Іван Мазепа повіз Яну Казимиру листи Івана Виговського. Польський король, ознайомившись з ними, залишив здібного українського козака при дворі.

Побутує думка, що Іван Мазепа лише на схилі літ прозрів і подумав про волю для свого народу. Насправді це не так. Ще з молодих літ він постійно в епіцентрі пошуку вітчизняних державників для кращої долі України.

Гетьман Павло Тетеря весною 1663 року в листі до Яна Казимира пише, що королівський покоївий Іван Мазепа, якого відправляють із козацького табору з посланням, «знає чимало розповідей про злодійства і до того наслухався плачу і стогону жителів України, що був вражений жахом: то я покладаю на його більш детальне донесення, що відповідає його обов'язку як свідка, який бачив все своїми очима і слухав власними вухами».

Із 1669 року І. Мазепа служить ротмістром надвірної корогви, а потім генеральним писарем у гетьмана Петра Дорошенка, якого він із пошаною згадує пізніше у своїх універсалах. П'ятирічна служба у нього збагатила життєвим, політичним досвідом майбутнього лідера Гетьманщини. Дії П. Дорошенка підпорядковувалися одній меті — «зберегти цілісність занепадаючої України», «стати удільним князем». Активна дипломатія гетьмана з Кримом, Московією, Польщею в інтересах українського люду не могла не залишити помітного сліду в помислах його учня, довірника, який брав найактивнішу участь у переговорах, складанні союзницьких угод.

Тридцятип'ятирічний дорошенківець Іван Мазепа потрапив 1674 року в полон до лівобережного гетьмана Івана Самойловича як уже сформований дипломат, активний учасник змагань за єдність, цілісність України. Це була високоосвічена людина-інтелектуал. Він знав німецьку, латинську, французьку, італійську, турецьку мови, добре орієнтувався у перипетіях політичного життя всієї Європи.

Опинившись не зі своєї волі в орбіті інтересів Москви, царських урядовців, він фактично підкорився, як полонений, збігу обставин, котрі були не на користь П. Дорошенка та його справи (20 лютого 1674 року велика кількість задніпровської старшини покинула правобережного гетьмана).

І. Самойлович, знаючи Мазепу ще з часів переговорів за приєднання Правобережжя до Лівобережжя, наблизив його до себе, неодноразово доручав своєму висуванцеві важливі дипломатичні місії до Москви. За кілька років талановитий правобережець стає генеральним осавулом. 1687-го після невдалого Першого Кримського походу, завдяки діям опозиційної старшини, яка бажала перерозподілу урядів і нового гетьмана — Василя Борковського, Івана Самойловича було зміщено. Це відповідало й інтересам фаворита царівни Софії, головнокомандуючого військами В. Голіцина: він виправдався за свої прорахунки у війні. Але опозиціонерам не вдалося протягнути на гетьманство свого ставленика. Головнокомандуючий московським військом зробив ставку на І. Мазепу, якого добре знав як козака-дипломата, високоосвічену людину. Князь також знав кілька мов, мав велику бібліотеку. Зрозуміло, йому імпонував генеральний осавул, який полюбляв книжні новинки і вводив їх до власної книгозбірні.

Безглузда легенда про те, ніби В. Борковський позичив І. Мазепі 10 тисяч рублів (50 тисяч золотих) для хабара В. Голіцину, далека від істини вже хоча б тому, що таку суму генеральний обозний навряд чи мав, бо його річна платня становила всього-на-всього тисячу золотих.

У пошуках однодумців і союзників

Ставши гетьманом, І. Мазепа поступово проводить на провідні урядові посади однодумців-правобережців, зокрема дорошенківців Якова Лизогуба, Юхима Лизогуба, Михайла Вуяхевича, Василя Кочубея, Григорія Гамалію. У його найближчому оточенні більшало тих, для кого різноманітні політичні комбінації щодо визначення подальшої долі України були знайомі й невідкладні, а відтак і допустимі для реалізації.

Те, що висуванці гетьмана у 1689—1692 роках — І. Ломиковський, А. Гамалія та М. Гамалія (сини Андрія Гамалії), Д. Горленко, Д. Чечель, Д. Нестеренко, К. Мокієвський та інші — у 1708 році, майже через 20 літ, опинилися в одній повстанській команді й вирушили супроти Петра І, засвідчує близькість їх інтересів і на початку 1690-х років.

Саме тоді І. Мазепа готував свій перший виступ проти Московії. У 1689 році тут відбувся двірцевий переворот, внаслідок якого зазнала поразку партія царівни Софії та В. Голіцина. Останній викликав на підмогу гетьмана «з 500 особами його вищої старшини», як свідчив французький дипломат Де ля Невіль.

Реальна влада після падіння Софії та арешту В. Голіцина опинилась у Наришкіних. Зокрема у брата цариці Наталії Кирилівни — 25-річного випиваки Льва Кириловича Наришкіна, який став головою Посольського приказу. У ті дні сімнадцятирічний Петро І був далеким від політики, дипломатії, управління державою. Перемога Наришкіних мало чим змінила спосіб життя царя: до 24-річного віку він мало цікавився справами в Московії і проводив час у військових «марсових» потіхах, у підготовці феєрверків, будівництві кораблів та яхт, випробуванні гармат.

А Наришкіни в 1689—1690-х роках активно шукають прибічників Софії і репресують їх. Мазепа як запідозрюваний у допомозі Голіцину з дня на день чекав арешту.

І все ж завдяки таємній дипломатії та гетьманській партії козаків на Запорізькій Січі, яка 5 листопада 1689 року скликала раду у зв'язку з порушенням Москвою їхніх вольностей і вирішила послати депутацію просити протекції у польського короля, Наришкіни не зважилися на зміщення керманича України, аби не підкладати до жару вогню.

Перебуваючи у невизначеному статусі піднаглядного, І. Мазепа почав енергійно готувати протимосковське повстання. Відбувається велика кадрова ротація на старшинських урядах у полках, сотнях, а також огляд та ревізія сердюцьких, компанійських полків. До того ж гетьман видав Запорозькому війську платню за два попередні роки і цим привернув на свій бік запорожців.

На початку 1691 року І. Мазепа направляє свого старшого канцеляриста Петра Івановича Сулиму (Петрика) із секретною місією до кримського хана Селім-Герея. «И писаны те письма к старому хану о гетмана..., — свідчив на допиті у 1693 році свідок-писар Григорій Волковський, — чтоб они татарове Малороссийских градов с народом учинил мир, и собрався шли к малороссийским городам, и совокупясь с Малороссийским войском, итить бы им войною на Великороссийские городы, так же как было преж сего при Хмельницком».

На жаль, Селім-Герея, до якого Мазепа їздив від Яна Казимира ще в 1663 році, було зміщено. У Кримському ханстві точилася боротьба за владу — по кілька місяців правили Саадет-Герей II, згодом Сафа-Герей І. Усе це утруднювало Батурину пошук у Криму свого союзника.

Він хотів зробити Україну вільною

У 1692 році московські урядовці, отримуючи суперечливі повідомлення про зрадницькі наміри І. Мазепи, намагалися викликати його до Москви. Але старшинська рада замість нього послала велике козацьке посольство на чолі з чернігівським полковником Яковом Лизогубом. Українців тримали там майже рік як заручників. І. Мазепа всупереч бажанню змушений був відкласти повстання і на довгі роки через несприятливі обставини відмовитися від задуманого.

Він за власний кошт будує церкви, дзвіниці, пише вірші, дбає про видання книжок, відкриття освітніх закладів, перших промислових підприємств. На старшинських з'їздах, присвячених економічному становищу на Гетьманщині, порушував питання про зменшення податкових річних зборів. Він неодноразово суворо карав старшин, усував їх з урядів, коли вони намагалися перевищувати свої повноваження.

Треба зазначити: у козацькій державі Мазепи люди були вільними. На Гетьманщину тікали від кріпосництва з Московії, Польщі. Тому поляк Еразм Отвіновський не випадково писав, що гетьман «в усього народу... був у шанобливій любові та побожній повазі». Це зазначав і французький посол Жан Балюз, який відвідав Батурин. В одному з чернігівських літописів є лаконічний запис 1751 року: «Добре було життя за Мазепи. Най кості його святяться».

У 1704—1705 роках І. Мазепа хитро й наполегливо здійснив давню мрію П. Дорошенка та І. Виговського —об'єднав, усупереч інтересам Петра І і Польщі, під своєю булавою Лівобережжя та Правобережжя України. Проте радості від того не мав.

Петро І для розширення імперії, задоволення власних амбіцій потребував дедалі більше дармової козацької сили й крові. Тисячі козаків, старшин гинули на початку XVIII століття під час виснажливих походів у Польщі, Прибалтиці.

У 1707 році цар надумав реорганізувати гетьманський устрій, перетворивши козаків на солдатів. Ці плани та зневажливе ставлення московських урядовців до прав і вольностей гетьманців породжували невдоволення українського люду.

Мазепиному очікуванню слушного часу для звільнення від московської залежності покладено край у 1708 році. Похід Карла XII через Білорусію на Москву відкрив можливість здійснити задумане гетьманом на основі рівноправного союзницького договору зі шведами. Його й уклали 20 жовтня 1708 року в Гірках на Новгород-Сіверщині, «щоб руський нарід скинув московське ярмо й був вільним» (так пізніше коментували шведсько-українську угоду старшини у Бендерах).

Рішення І. Мазепи та його однодумців схвально зустріло Запоріжжя, яке через кілька місяців майже у повному складі багатотисячним загоном виступило на з'єднання з гетьманськими силами.

На жаль, мазепинців спіткала невдача. Жорстоке спалення московським військом 2 листопада 1708 року Батурина, вивішення у всіх значних містечках Гетьманщини голів закатованих, страчених батуринців, зрада церковників, які проголосили у Глухові анафему гетьманові та його прибічникам, — усе це підірвало моральний дух повстанців. До того ж іще до повернення Карла XII в Україну більшість українських полків за наказом Петра І було усунуто з теренів Гетьманщини. Це утруднило мобілізацію козацького війська.

Хворий І. Мазепа помер 22 вересня 1709 року в Бендерах. Але з ним не вмерла його мрія й ідея створення української самостійної держави. Виступ мазепинців показав Московії, що Україна — не губернія, де можна правити губернаторам. Це —козацький край. І тут поважають волю, традиції, беруться за зброю — якщо ігноруються, нищаться права людності.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігів.

Нові видання

«Крутеньківське євангеліє»

Так називається нова краєзнавча книга журналіста із Голованівська Сергія Піддубного. Фактично це історія рідного села автора — Крутенького. Крім історичного нарису, там уміщено спогади очевидців про найжахливіші часи нашої історії — голодомор, більшовицьку колективізацію, оповіді про життя села під час німецької окупації.

На презентації, що відбулася в кіровоградському обласному літературно-меморіальному музеї імені Карпенка-Карого (Тобілевича), Сергія Піддубного привітали письменники, журналісти, студенти педагогічного університету. Усі промовці зійшлися на думці, що в кожному селі має бути своє євангеліє, і тоді менше буде в Україні безбатченків, які не знають свого роду-племені, не люблять і не поважають країну, в якій народилися, цураються рідної мови.

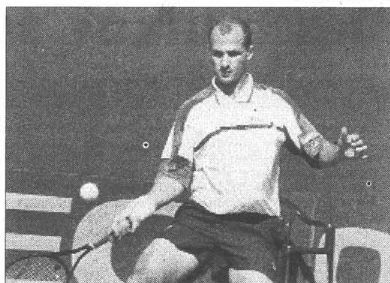
«Крутеньківське євангеліє» — друга краєзнавча книга Сергія Піддубного. Перша — «Енциклопедія Голованівського району» —вийшла у світ два роки тому і була удостоєна обласної краєзнавчої премії імені Володимира Ястребова.

Олег БОНДАР.

Кіровоградська область.

Перемога і над самим собою...

До Вімблдону Медведєв готуватиметься через турнір на трав'яних кортах німецького міста Галле.

Безперечно, турнір «Ролан Гаррос» у Парижі був однією з найголовніших подій у світовому спорті останнім часом. І наше самолюбство особливо тішило, що у фінальному матчі грав Андрій Медведєв. А суперник у нього був найменитіший — американець Андре Агассі — єдиний з граючих нині тенісистів, котрий перемагав на всіх чотирьох турнірах «Великого шлема» (відкриті чемпіонати Австралії, США, «Ролан Гаррос» та «Вімблдон»).

І починалося все —ліпше не придумаєш. Наш земляк виграв перші два сети, як кажуть, в одну «хвіртку» —6:1, 6:2. І важко було знайти аргументи, завдяки яким американцеві вдасться врятуватися. Адже українець переважав його за всіма складовими гри.

— Можливо, надто рано я повірив у перемогу, —сказав Медведєв після зустрічі. — Як будь-який нормальний гравець, подумав так: либонь, усе роблю правильно. Адже йому важко впоратися з моїми подачами та ударами. Та слід віддати належне Агасі, котрий таки знайшов і фізичні, і моральні сили, щоб зламати хід матчу. Він почав грати в абсолютно фантастичний теніс. І цілком несподівано для мене. Він чудово діяв у третьому, четвертому та п'ятому сетах (6:4, 6:3, 6:4). Андре достатньо відомий перепадами і нестабільністю у грі. Зізнаюся, що чекав його помилок. Але цього, на жаль, не сталося. Хоча я ні про що не шкодую. Віддав усі сили. Якщо хочете, я залишив на корті серце і душу. Але він переміг, і його успіх був цілком заслужений...

Отримуючи від організаторів приз переможеного фіналіста і чек на 330 тисяч доларів, Андрій Медведєв сказав, що для нього велика честь стояти на п'єдесталі поруч з тенісистом, який здолав вершину, котра підкорилася до цього лише п'ятьом спортсменам в історії гри. І те, що український тенісист дійшов до фіналу «Ролан Гаррос», усі без винятку оглядачі розцінюють як велике досягнення. А ще —як велику перемогу над самим собою після тривалого падіння у світовому рейтингу та багаторічних невдач на корті і за його межами.

Сам Медведєв переконаний: відкритий чемпіонат Франції став початком його повернення до світової тенісної еліти.

— Для мене це були два фантастичні тижні, —розповідає Андрій. — Звичайно, розчарований поразкою у фіналі. Але будь-який спортсмен, та й узагалі нормальна людина, був би засмучений поразкою. З другого боку, я можу упевнено стверджувати, що це були найкращі дні мого життя. І хоч би що сталося в майбутньому, саме ці два тижні є свідченням того, що я повернувся і знову заявив про себе на весь голос у світовому тенісі. Тепер усі мої думки — про повернення до елітної компанії...

Наступним великим випробуванням на цьому нелегкому шляху для найкращого тенісиста України буде Вімблдонський турнір, що стартує на трав'яних кортах у південному Лондоні за півтора тижня. Рівень майстерності, показаний Медведєвим у Парижі, його чудова форма дають підстави припустити, що він може розраховувати на цілком пристойний виступ. Сам український тенісист переконаний: аутсайдером на кортах у столиці Великої Британії він не буде.

— Маю непогані шанси. Я вже виходив колись до четвертого раунду на Вімблдоні. Це було ще в ті роки, коли грав у справжній теніс. Я програв у п'яти сетах Борисові Беккеру. А він був тоді одним із найкращих у світі гравців на траві. Тепер не бачу жодних причин, які не дали б мені змоги принаймні досягти такого самого результату. Потрапити до 1/8 або навіть до чвертьфіналу було б непоганим досягненням. Мій стиль тенісу цілком відповідає вимогам гри на трав'яних кортах. І хоча, скажімо, Піт Сампрас може вважатися фаворитом, я теж не погоджуся на роль статиста...

До Вімблдону Медведєв готуватиметься через турнір на трав'яних кортах німецького міста Галле. І компанія там дібралася, слід сказати, поважна: Пат Рафтер, Ріхард Крайчек, Карлос Мойя...

В. Б.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Чехи приймають поздоровлення, а нам роботи — непочатий край...

Відбірковий турнір Євро-2000.

ГРУПА 1. Швейцарія — Італія — 0:0, Уельс — Данія —0:2. Італія — 14 очок, Швейцарія, Данія — по 8, Уельс — 6, Білорусь — 2. **ГРУПА 2.** Албанія —Словенія — 0:1, Греція — Латвія — 1:2. Норвегія —16, Словенія, Латвія — по 11, Греція — 9, Грузія — 4, Албанія — 3. **ГРУПА 3.** Молдова —Фінляндія — 0:0. Німеччина, Туреччина — по 12, Фінляндія — 7, Північна Ірландія — 5, Молдова — 3. **ГРУПА 5.** Люксембург — Польща — 2:3, Болгарія —Англія — 1:1. Швеція — 13, Польща — 12, Англія —8, Болгарія — 5, Люксембург — 0. **ГРУПА 7.** Угорщина — Словаччина — 0:1, Португалія — Ліхтенштейн — 8:0, Румунія — Азербайджан — 4:0. Португалія — 18, Румунія — 17, Словаччина — 11, Угорщина — 8, Азербайджан, Ліхтенштейн — 3. **ГРУПА 8.** Ірландія —Македонія — 1:0. Ірландія — 9, Хорватія, Македонія — по 7, Югославія — 6, Мальта — 0. **ГРУПА 9.** Естонія — Литва — 1:2, Фарери — Боснія — 2:2, Чехія —Шотландія — 3:2. Чехія — 21, Шотландія, Боснія, Литва — по 8, Естонія — 7, Фарери — 2. У цій групі збірна Чехії вже забезпечила собі путівку до фіналу.

ГРУПА 4. Франція — Андорра. 1:0. Лебеф, 86, з пенальті. На 25-й хв. з поля вилучено француза Дюгарі.

Росія — Ісландія. 1:0. Карпін, 44.

Вірменія — Україна. 0:0.

Вірменія: Березовський, Петросянц (Григорян, 69), Хачатрян, Овсепян, Оганисян (Арутюнян, 46), Варданян, Петросян, Восканян, Саркисян, Шахгельдян, Микаелян (Мкртичян, 46).

Україна: Воробйов, Лужний, Микитин, Головко, Ващук, Дмитрулін, Цихмейструк, Попов (Коновалов, 37), Гусін, Шевченко (Кардаш, 82), Ребров (Скаченко, 70).

Попереджено Ващука (19), Саркисяна (80).

Арбітр — Роберт-Антоні Боджі (Італія).

9 червня. Єреван. Стадіон «Раздан». 25 градусів. 15 000 глядачів.

	В	Н	П	М	О
УКРАЇНА	4	3	0	12–3	15
Франція	4	2	1	11–6	14
Росія	4	0	3	17–10	12
Ісландія	3	3	1	7–3	12
Вірменія	1	2	4	3–10	5
Андорра	0	0	7	2–20	0

У день матчу я запитав наставника господарів Сурена Барсегяна:

— Якою вам бачиться ситуація в четвертій групі після шести турів? Особливо після переможної серії Росії...

— Незважаючи на останні успіхи росіян, залишаюся при власній думці: до фінальної частини європейського чемпіонату пробʼються збірні Франції та України.

А збірна Росії тим часом продовжила переможну серію. І тепер майже наздогнала лідерів. Та й потенціал цієї команди неабиякий. Хоч і перемога над ісландцями їй далася вкрай важко. І французам було непереливки. Лише під завісу матчу чемпіонам світу вдалося здолати сусіда з карликової республіки.

А от українська команда на стадіоні, що прилипився, мов величезне пташине гніздо, над ущелиною річки Раздан, не вдалося показати таку гру, яка залишила б у захопленні її вболівальників.

— Ми завжди створюємо собі проблеми, — сказав Андрій Гусін уже в аеропорту "Звартноц". — А потім з усіх сил за великої витрати нервів вирішуємо їх.

Та за всієї непривабливості і млявості (особливо в першому таймі) гри українці мали чимало нагод забити м'яча. І, либонь, не жорстке і тверде поле, спекотна погода і вітер в обличчя не дали змоги Шевченку на 11-й хвилині відзначитися. Він влучив у штангу. На останній хвилині першого тайму Гусин після передачі Дмитруліна ударом головою зблизька прагнув примусити капітулювати Березовського. Але воротар блискавично зреагував на цей постріл.

Відпочивши і діставши, вочевидячки, «накачку» від тренерів, наші було активізувалися. Але Шевченко не переграв непробивного Романа, вийшовши з ним сам на сам. Були й інші моменти. Та, на жаль, все так і залишилося без результативних атак.

Господарі разом із власною «торсидою», яка легко перекрикувала кількох уболівальників із Харкова і навіть голосистого заслуженого артиста України Миколу Сікору, раділи нічийній з українцями, мов перемозі. І це не дивно — не поступилися лідерові.

А от становище лідера нашої збірної не таке вже й непохитне. Може статися так, що лише перемоги проти французів удома і на виїзді проти ісландців та росіян дадуть нарешті путівку нам на європейський фестиваль футболу.

— Ані гра, ані результат нас, звісно, не задовольнили, — сказав після зустрічі Йожеф Сабо. —Змісту в грі було мало. Шкода, але обидва наші нападаючі Ребров і Шевченко ще в першому таймі зазнали травм. У принципі ще під час перерви їх можна було міняти. Сподівалися на диво, але його так і не сталося. Ребров зазнав ще однієї травми, і відбулася змушена заміна. А Шевченка я зняв наприкінці матчу, бо він мало рухався. Втрата цих виконавців — надто велика. Замінити їх нема ким. Отже, наша команда не показала гру, на яку здатна в бойовому складі. Так, у нас були моменти. Однак за матчі проти збірної України Березовський міг би претендувати на звання найкращого воротаря світу.

— А як оціните гру вірменської команди?

— Вона просто кістками лягала, ніби для неї то був якийсь кубковий фінал. А чи будуть вірмени так само діяти в Москві проти росіян — питання...

— Ви часто наголошуєте, що лише динамівці мають завжди потрібні кондиції. Чи з'явиться можливість розширити підготовчий період для збірної, враховуючи порцію вирішальних зустрічей для неї?

— Однозначно — ні. Таких можливостей у нас немає. Але може статися так, що опинимося в ситуації, коли структуру гри збірної змушені будемо будувати виключно на гравцях першої та другої команд київського «Динамо». А поки що нам належить ретельно проаналізувати не виграний матч у Вірменії. Хоч би що там було, а сильна команда повинна з честю виходити з будь-якої ситуації. Що ми й спробуємо зробити в тих матчах, що залишилися, вирішальних...

Досить невиразно діяла в Гюмрі і наша «молодіжка», яка зіграла з вірменськими однолітками — 1:1 (Акопян, 12 — Митрофанов, 47). У цьому матчі були вилучення: Черняка (50) і Восканяна (79). Наша команда не змогла виступати в найсильнішому складі. З різних причин до Вірменії не поїхали армієць Олійник, Воробей із донецького «Шахтаря» та форвард бельгійського «Андерлехта» Ящук. А грали в Гюмрі наші такою компанією: Романенко, Першин, Яксманицький, Балацький, Доценко (Митрофанов, 46), Котов, Черняк, Кріпак (Платонов, 65), Зубов, Тимощук, Венглинський.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Гюмрі—Єреван—Київ.

Редакція «Голосу України» вдячна ФФУ за допомогу в організації цього матеріалу.

Куди дивилися очі?

Хоча вже й минув певний час після завершення чемпіонату Європи в Будапешті, розмови про виступ наших спортсменок на тих змаганнях не припиняються. Багато запитань залишилося без відповіді. Важко зрозуміти, як могло статися, що "зірка" світової художньої гімнастики Олена Вітриченко посіла шосте місце в багатоборстві, а в змаганнях з предметами здобула дві золоті і срібну медалі. Про це й запитали президента Федерації гімнастики України, заслуженого тренера країни **Альбіну ДЕРЮГІНУ.**

— Скажу відверто: шосте й десяте місце Олени Вітриченко і Тамари Єрофєєвої, п'яте місце — дорослої команди у групових вправах вважаю елементарною суддівською упередженістю. Людині, яка хоч трохи розуміється в нашому виді спорту, варто уважно вивчити технічні протоколи, щоб зробити такий само висновок. Останнього дня чемпіонату Вітриченко завоювала дві золоті медалі (м'яч і стрічка) та срібну (скакалка) — це найкращий показник серед усіх учасниць фіналу в окремих видах. Але в багатоборстві судді визначили для Олени лише шосте (!) місце. Це не мало б парадоксальний вигляд лише в тому разі, якби наша гімнастка в якійсь вправі припустилася помилки. Але їх у неї не було! Або ще приклад. У підсумковому протоколі вище Єрофєєвої виявилася гречанка Євморфія Дона. Ця дівчина виступала на "Кубку Дерюгіної-99", тому наші вболівальники мають добре уявлення про рівень її майстерності. Але в Будапешті вона за вправи з обручем отримала оцінку вищу, ніж у Вітриченко. Причому бригада арбітрів, яка виставляла оцінки за артистизм, оцінила виступ українки 4,9 бала, а Євморфії — 5,0. Дивина та й годі! Як президент ФГУ, я виступом Олени Вітриченко у столиці Угорщини дуже задоволена.

— І що, оце все залишите без реагування?

— Миритися з такою сваволею не збираємося. Ми надіслали листа на ім'я президента Європейського гімнастичного союзу пана Лотца. В ньому прохали зробити докладний аналіз суддівства на єврочемпіонаті. Зрештою, є правила, відеозаписи виступів. Отже, фахівцям не важко буде зробити правильні висновки...

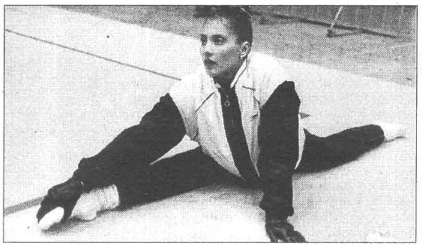
Кілька слів сказала і заслужений тренер країни **Ніна ВІТРИЧЕНКО.**

— Публіка в Будапешті влаштувала Олені зворушливо приязний прийом. Не приховували симпатій до неї й організатори змагання. Коли завершилися змагання в багатоборстві, до нас одразу підійшли представники оргкомітету і висловили захоплення Олениним мистецтвом. І одночасно поспівчували за ту несправедливість, яку відчула вона на чемпіонаті. На знак солідарності з нами угорці запросили Олену виступити на параді закриття. Такої честі не було удостоєно ані абсолютної чемпіонки Кабаєвої з Росії, ані «золоту» збірну Греції. Те, як приймав зал Олену, стало для нас найвищою нагородою. Глядацькі оплески, як на мене, інколи найкращі критерії майстерності.

Утім, упереджене суддівство на чемпіонаті щодо спортсменок України можна було спрогнозувати заздалегідь. У нашому виді спорту потрібно не лише високої підготовленості гімнасток, а й правильної, корисної політики спортивного керівництва держави. А в нашій гімнастиці, на жаль, поки що миру і злагоди не спостерігається. Тому на справедливість Феміди щодо українських спортсменок очікувати не випадає...

Іван ОЗЕРЧУК.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Вустами Барсегяна та мед би пити...

Міра Маркович — жінка, яка смикає за нитки в Сербії

Щоб зрозуміти, про що думає Мілошевич, західні дипломати читають колонку його дружини в журналі «Дуга»

Газета «Монітор» (Болгарія)

Міряні Маркович — 56 років. Вона професор марксистської соціології і стійка комуністка, яка пишається власними переконаннями. Міра наполягає, щоб до неї зверталися виключно так: «Товариш». Вона читала Анатоля Франса, Жана-Поля Сартра, Маргариту Дюра і вважає себе інтелектуалкою. Часто красується з пластмасовою ромашкою у своєму чорному волоссі. Її оголошено почесним членом Російської академії наук і відома вона як «перша леді» Сербії, оскільки є дружиною президента Слободана Мілошевича.

Маркович можна охарактеризувати так: нестандартна дружина нестандартного чоловіка. У неї характер борця, вона сповідує феміністські переконання не через бажання бути рівною сильній статі, а тому, що вважає: жінки кращі за чоловіків. Спостерігачі, які слідкують за політикою Сербії, переконані: всі нитки керування країною зібрано в її руках. Без неї, вважають вони, Мілошевич не став би справжнім політиком.

...Слобо і Міра закохалися одне в одного ще тоді, коли разом ходили до школи свого рідного міста Пожареваця, що за 70 кілометрів на південь від Белграда. Там у них й досі є невеликий будиночок, де вони іноді проводять уїк-енд. Але більшу частину часу в ньому мешкає їхній пустотливий 25-річний син Марко — пристрасний любитель великих швидкостей. Слободан відкрив у Мирі споріднену душу, з нею ділиться власними переконаннями. Вона розбурхала в ньому приховані амбіції.

Її «придане» вагоме. Маркович — з дуже відомого в Югославії комуністичного роду, який проявив себе під час другої світової війни. Її батько Мома і дядько Дража Марковичі були високими партійними функціонерами і перетворилися на національних героїв. Її матір — Віру Мілетич — під партизанським ім'ям Міра розстріляли у 1943 році, коли Маркович виповнився рік. Її тітка — Даворянка Паунович — була секретаркою Тіто і, цілком ймовірно, його коханкою в роки війни.

Все це зобов'язувало і заохочувало молодого Слободана готуватися до кар'єри державного службовця. Сьогодні влада — його єдиний інтерес у житті, і цю пристрасть до неї прищепила його дружина. Розповідають, що в молоді роки, коли вони проходили повз величезний портрет Тіто, вона сказала чоловікові: прийде день, коли ти станеш другим Тіто і на стінах висітимуть твої портрети.

Амбіційна дівчина з Пожареваця захистила докторську дисертацію і відтоді гордовито себе називає — доктор Міра Маркович. Вона відіграла головну роль у тому, що Мілошевичу вдалося 1987 року очолити Сербську комуністичну партію. При цьому він відштовхнув від високого партійного крісла свого покровителя Івана Стамболича. Запевняють, що саме вона написала войовничу промову, з якою Мілошевич виступив 1989 року на урочистостях у зв'язку з 600-річчям битви на Косовському полі.

Лорд Оуен, міжнародний посередник в Боснії, після кількох зустрічей з Мілошевичем зробив висновок, що Маркович — сірий кардинал у політичному житті Союзної Республіки Югославія. На перший погляд здається дивним, що Мілошевич сьогодні є ультранаціоналістом, а його дружина залишається затятою комуністкою. Разом з кількома генералами у відставці та іншими особами, які є прихильниками минулого, вона керує комуністичним альянсом в Югославії. Ця партія гучно засуджує націоналізм і мріє про відновлення старого режиму.

Альянс успадкував майно старої компартії, а його керівництво проводило засідання у величезній п-подібній будівлі, зведеній у 60-і роки в центрі Белграда (нещодавно її розбомбили).

Звідти здійснювала мовлення на всю Югославію радіостанція партії, директором якої є дочка Мілошевича Марія. У липні 1994 року Маркович і К° заснували Югославську спілку лівих сил і поставили категоричну мету: відновити комуністичний лад в країні. Маркович звинуватила югославських комуністів у тому, що вони надто швидко здали владу.

Ці слова не були каменем у город чоловіка, який перетворив стару компартію на соціалістичну, ставшу знаряддям шовінізму.

Глюзорні суперечності між Слободаном і Мірою лише укривають ще більш густою пеленою таємницю, що огортає Мілошевича і не дає змоги зрозуміти його справжню ідеологію.

Маркович ніколи не дозволяла чоловікові перечити їй. Вплив цієї жінки на сербську політику також залишається глибокою таємницею. Щоб довідатися про плани Мілошевича, західні дипломати і коментатори уважно читають колонку, яку його дружина веде в популярному журналі «Дуга».

Пом'якшення політики Мілошевича останнім часом може бути розцінене як логічний поворот через загрозу знищення країни військовими силами НАТО. Але спостерігачі схильні вбачати у цьому і «руку» Міри, яка зі свого боку «тисне» на чоловіка.

За матеріалами газ «Монд» і «Гардіа

На малюнку: такими карикатурист французької газети «Монд» бачать відносини в родині Мілошевичів.

На знімку: Слободан Мілошевич і Міра Маркович з дітьми Марією та Марко перед югославським парламентом у Белграді.

Анекдоти від «Фактов»

— Как у тебя дела с Васей, доченька?
— Спорим по мелочам.
— Каким же?
— Я хочу быть на свадьбе в белом платье, а он вообще жениться не хочет...

* * *

Посетитель кафе делает заказ:
— Вина и фруктов!
— Точнее, — холодно отозвалась официантка.
— Сто граммов и огурец...

* * *

— Молодой человек, куда вы пятачок суете?
— А что вы на кассе расселись?

* * *

Во время бала-маскарада жена шепчет мужу, указывая на мужчину в костюме мушкетера:
— Вон тот тип мне просто проходу не дает. Не знаю, как от него избавиться.
— Ничего нет проще — сними маску.

* * *

...«Сільських вістей»

Пливе наш підводний човен. Назустріч американський есмінець. Наші:
— Звертай!
Американці:
— Ноу! Не розумайт!
Матроси до капітана:
— Пане капітан, ви англійську знаєте?
— Звичайно.
Капітан — американцям:
— Ду ю спік інгліш?
— Йес!
— Ну так звертай!

* * *

Щасливий Петька забігає до Чапаєва:
— Василь Іванович, я колобка зарубав!
— Як це!
— Іду я, іду. Дивлюсь — колобок по землі котиться. Ну я його і рубонув.
— Дурень ти, Петька! Це ж Котовський траншею копав!

* * *

— Васю, ти знаєш, що таке круговорот речей в природі?
— Ні.
— Коли-небудь ти помреш, Васю. Тебе поховають. На твоїй могилі виросте травичка. До неї підійде корова, з'їсть і зробить купу. Я підійду до купи і скажу: «Васю, ти зовсім не змінився!».

* * *

Командир вишикував роту й питає:
— Скажіть, птахам гроші потрібні?
— Ні, не потрібні!
— Так ось, орли, я пропив вашу зарплату!

...«Независимости»

Мужчина останавливает такси. К нему с вопросом обращается водитель:
— Куда едем?
— Куда угодно — я везде нарасхват.

Товстуни проходять... крізь стіну

Цей знімок обійшов чимало друкованих видань світу. Відвідати приятеля у лікарні прийшов гуру від фітнесу Річард Сіммонс. На жаль, він нічим не може допомогти госпіталізованій уже вдруге за цей рік найтовстішій людині планети Мішелю Хебранко, вага котрого сягає 500 кг. Для того, щоб відвезти його в лікарню, було викликано спеціальний автобус, до якого Хебранко переносили спеціальним ліфтом через пролом у стіні його будинку.

Журналістська летючка

Події, про які писали всі газети:

Про візит до України Президента Республіки Болгарія Петра Стоянова.

Про 200-річчя з дня народження О. Пушкіна.

Про День журналіста.

Про діоксин у бельгійських курях.

Про похід гірників на Київ.

Про загибель у Києві робітника і двох рятівників під обвалом тунеля для каналізації.

Про перемоги збірної України над збірною Андорри, збірної Росії над збірною Франції.

Про спеку, що встановилася на початку літа.

Публікації, що читаються з цікавістю:

«Для покушения на мэра города Саки бандиты приготовили гранатомет». «Факты» 5 червня.

«А Миттерана попросили полчаса подождать». «Киевские ведомости». 8 червня.

«В ЗАГС с Лолитами идут одни старики». «Сегодня». 9 червня.

Найскандальніші публікації:

«Во время получения взятки задержан помощник-консультант народного депутата». «Факты». 5 червня.

«Дорогой в ад становятся подземные переходы». «Киевские ведомости» 5 червня.

«При переезде воинская часть умудрилась «потерять» не только пулеметы и бомбы, но и ракету класса «земля-воздух». «Факты». 5 червня.

«Одесса-мама! Милиция всех подряд женщин в центре города хватает». «Киевские ведомости». 8 червня.

Найцікавіші інтерв'ю:

З колишнім футболістом донецького «Шахтаря» Віталієм Старухіним: «Тот самый Старухин. Но из Пантелеймоновки». «Команда». 5 червня.

Зі співаком Олександром Бариківим: «Не было бы семьи, давно б ушел в монастырь». «Сегодня». 10 червня.

З колишнім радником Президента Росії Сергієм Станкевичем: «Я перший політемігрант посткомуністичного періоду». «Молодь України». 8 червня.

Найоригінальніші заголовки:

«Природа дихає нашими гріхами». «Голос України». 5 червня.

«Курчата з начинкою з діоксину». «Робітнича газета». 10 червня.

«Уряд заспокоює: науці полегшає. Колись». «Сільські вісті». 10 червня.

«Води Руслані Писанці!» «Україна молода». 10 червня.

«Ще один Блок, ще одна поема «12». «Україна молода». 10 червня.

Найпікантніші заголовки:

«Мать-перемать отечественной литературы». «Киевские ведомости». 4 червня.

«Чтобы феминистка стала похожей на человека, ее надо сексуально удовлетворить». «Киевские ведомости». 5 червня.

НА ДНІ, або Як знищують вітчизняне виробництво

Аномалії реформи

1. Хроніка пікіруваного підприємства

У грудні 1993 року Київське виробниче об'єднання «Радикал» наказом Міністерства промисловості реорганізовано у відкрите акціонерне товариство.

Рівно через рік Фонд державного майна видав наказ, яким затвердив план розміщення акцій ВАТ «Радикал». Умови приватизації ВАТ було погоджено розпорядженням Кабінету Міністрів у листопаді 1994 року. Понад 44 відсотки акцій в основному дісталися товариству покупців «Приватна справа — українська». У березні 1996-го товариство покупців та дочірнє товариство «Таїр» (утворене засновниками вищезгаданого товариства) на загальних зборах акціонерів отримали більшість голосів в обмін на запевнення про майбутні доходи виробництва.

Проте обіцянка — цяцянка. 15 липня того ж року завод було зупинено, і він досі не працює. А наприкінці 1996 року підприємство розділили на 15 окремих структур. З того часу 80 відсотків працівників опинилися на вулиці. Однак у березні 1997-го нове керівництво з порушенням законодавства здійснило випуск акцій, які дісталися за 60 тисяч гривень фірмі «Клареста», зареєстрованій у місті Барселона.

Отож нині підприємство — стоїть, основні фонди постійно уцінюють і продають або перепродають п'ятнадцяти дочірнім фірмам (ну за дуже смішною ціною). Підприємство, яке може випускати стратегічну продукцію на 200 мільйонів американських доларів щорік...

2. Кому це вигідно?

Це запитання відповісти важко. Чайперше — зрозуміло, кому не вигідно.

Робітникам. Вони змушені, борючись за свої права, шукати будь-який підзаробіток, аби не померти з голоду.

Місту. Адже для того, щоб створити нові робочі місця для безробітних працівників «Радикала», потрібно віднайти кошти у столичній казні, а, як відомо, зайвих грошей — не буває.

Україні. І не тільки через втрати, яких зазнав державний бюджет. Насамперед держава змушена витрачати валюту на закупівлю, скажімо, каустичної соди для атомних електростанцій, препаратів для знезараження питної води тощо.

Хоча не можу стверджувати, що це не вигідно новим господарям підприємства, оскільки ніхто б не допустив, аби підприємство понад два з половиною роки не працювало, а відтак — завдавало лише збитків. Як і новоявленим іспанцям: вони придбали майже чверть акцій ВАТ «Радикал», яке сіло на мілину й досі ніхто не може зрушити його з місця. У розмовах з народними депутатами, на засіданні Комітету Верховної Ради з питань соціальної політики та праці висловлювалася думка: така ситуація вигідна насамперед конкурентам киян на ринку хімічної продукції, які прибрали потужного виробника і мають можливість монополізувати ринок СНД.

На таку думку наводить бездіяльність як владних структур, так і правоохоронних органів, котрі, констатуючи порушення законів, і пальцем не ворухнули, щоб виправити ситуацію, допомогти робітникам.

3. Проти лому — нема прийому

Першими на сполох вдарили працівники підприємства. 26 квітня 1997 року вони звернулися до Генерального прокурора з проханням розібратися в ситуації довкола приватизації ВАТ «Радикал». Однак, так і не дочекавшись відповіді, вирушають по інстанціях у пошуках правди. У липні того ж року вони побували в адміністрації Президента, після чого Леонід Кучма доручив Прем'єр-міністрові Валерію Пустовойтенку «утворити комісію для вирішення питань діяльності ВАТ «Радикал».

Колеса бюрократичної машини закрутилися. Закрутилися і... зупинилися. Лише через рік (!) на ім'я адміністрації Президента надходить відповідь від Василя Гуреєва та Генеральної прокуратури.

Міністр промислової політики повідомляє главу держави, що «згідно з Законом України "Про підприємництво" діяльність, пов'язана з обігом прекурсорів (йдеться про соляну та сірчану кислоти, хлор та його сполуки, ртуть. — **Авт.**), може здійснюватися тільки державними підприємствами. Підприємство за ознаками діяльності... **не підлягає приватизації** (підкреслення наше. — **Авт.**)».

Натомість Генеральна прокуратура на той час знаходить цілий «букет» правопорушень: зокрема, з порушенням вимог чинного законодавства засновники товариства покупців «Приватна справа — українська» збирали безпосередньо або через посередників приватизаційні сертифікати і грошові кошти, за які згодом на аукціонах було придбано акції державних підприємств, у тому числі ВАТ «Радикал». Заступник Генерального прокурора повідомив також, що 2 лютого 1998 року порушено карну справу «за ознаками складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 143 Кримінального кодексу».

Але... Недаремно у народі кажуть: проти лому — нема прийому. Складається враження, що владні та правоохоронні органи відбуваються відписками.

І тоді 1500 працівників ВАТ «Радикал» підписали ще одне звернення до Президента України, Верховної Ради, її фракцій, Київради. А 21 вересня 1998 року 54 колишні працівники ВАТ — інваліди та профхворі — розпочали голодовку, письмово повідомивши про мету заходу Голову Верховної Ради. Олександр Ткаченко доручив розглянути ситуацію Комітету ВР з питань соціальної політики та праці...

4. Замість післямови

Уже понад півроку парламентський комітет, очолюваний народним депутатом Євгеном Марчуком, воює з державною бюрократичною машиною, прагнучи змусити її повернутися обличчям до проблем конкретного підприємства і його робітників. Однак відповіді не отримують. Нічого не змінилося й на ВАТ «Радикал».

Адже у проблемах цього акціонерного товариства, як у краплі води, віддзеркалилися проблеми української економіки. Бо, як видається, річ — не в темпах реформ, а в якості їх проведення, суворому дотриманні законодавства, врешті — в тому, з якою метою ці реформи проводять.

Володимир КОРОЛЮК.

Коментар голови Комітету з питань соціальної політики та праці Євгена МАРЧУКА:

— Думаю, тут попрацював зарубіжний конкурент — цього виключити не можна. Бо руйнація такого унікального комплексу, який мав сильні позиції на ринках СНД, Європи, сталася неспроста.

Переконаний: треба серйозно розібратися у тому, як відбувалося акціонування, з чиєї ласки розвалювався на очах у держави такий колосальний комплекс. Спецслужбам, в тому числі розвідці, треба розібратися: хто взагалі стоїть за цією операцією, оскільки, справді, це схоже на спеціальну операцію для знищення конкурента. І, звичайно, з тими, хто сприяв розробленню цього підприємства, а, по суті, його знищенню.

На засіданні комітету, яке ми проводили за участю трудового колективу, профспілкового активу, виступив робітник, котрий став інвалідом через профзахворювання, і сказав: «Євгене Кириловичу, ми готові працювати півроку без зарплати, без копійки, аби тільки зберегти підприємство. Допоможіть його зберегти». Тобто робітники виявляють високу громадянську позицію. На відміну від високих посадовців у Кабміні. Для колективу, та й для України, прикро: ситуація на підприємстві була на контролі у Президента і прем'єра, але воно було зруйноване.

Я думаю, що і Генеральній прокуратурі, хоча вона знає цю проблему, є чим глибоко і серйозно зайнятися. Час втрачено. А за цей період знищили колосальний комплекс...

Оголошення

Арбітражний суд Кіровоградської області порушив справи про банкрутство:

— Товариства з обмеженою відповідальністю «Інгланіт», м. Кіровоград, вул. Родімцева, 83, р/р 2600517000039 АКБ «Правекс-банк», код 198895, справа № 05-01/531/3-61/6.

— Приватного підприємства «Алладін» м. Кіровоград, вул. Карла Маркса,32/11, кв.7, р/р 26007263 АППБ «Аваль», код 23679081, справа № 05-01/530/3-60/6.

— Приватного підприємства «Хартман», м. Кіровоград, вул. Полтавська,71, кв.401, р/р 26007180189001 КФ «Приватбанк», код 23691018, справа № 05-01/790/10-84.

— Товариства з обмеженою відповідальністю «ДДА-ЛТД», м. Кіровоград, вул. Попова,18, корп.2, кв.2, р/р 2600330101217, ОД «Укрсоцбанк», код 13768547, справа № 05-01/791/10-86.

— Акціонерного товариства закритого типу «С. М. С.», м. Кіровоград, вул. Дзержинського, 82/40, кім.408, р/р 260060155192 «Укрексімбанк», код 23235183, справа № 05-01/827/10-85.

Майнові вимоги і заяви санаторів подаються до Арбітражного суду в місячний термін з дня опублікування оголошення.

Арбітражний суд Хмельницької області порушив справу № 6/118-Б про банкрутство Колективного сільськогосподарського підприємства агрофірма ім. Т. Г. Шевченка (281252, Хмельницька область, Білогірський р-н, с. Погорільці; р/р 26006200030001 в Білогірському відділенні АПБ «Україна», МФО 315126, код 14178322).

Кредиторам та санаторам звертатися протягом місяця з дня опублікування цього оголошення в Арбітражний суд Хмельницької області за адресою: 280000, м. Хмельницький, майдан Незалежності, 1.

До відома акціонерів ВАТ «Івано-Франківськгаз»

Повідомляємо, що загальні збори акціонерів товариства, які призначені на 25 червня 1999 року (протокол № 1 від 5 травня 1999 р.) переносяться на 22 жовтня 1999 р.

Довідки за тел. (03422) 4-13-21.

Правління ВАТ.

До уваги акціонерів ЗАТ «Укргазвидобуток»!

Повідомляємо, що 2 серпня 1999 року о 16-й годині у приміщенні АБ «Укргазпромбанк», що знаходиться за адресою: м. Київ, вул. Дніпровська Набережна, 13, відбудуться Загальні збори акціонерів закритого акціонерного товариства «Укргазвидобуток».

Пропонується такий порядок денний:

1. Звіт про результати роботи за рік.
2. Вирішення питання правонаступництва Національно-акціонерної компанії «Нафтогаз України» щодо пакета акцій, що належав АТ «Укргазпром» і ДП «Шебелинкагазпром», внаслідок переходу до неї прав та обов'язків цих підприємств.
3. Про перетворення закритого акціонерного товариства «Укргазвидобуток» у відкрите акціонерне товариство «Укргазвидобуток».
4. Затвердження нової редакції установчих документів товариства.
5. Різне.

Правління ЗАТ «Укргазвидобуток».

Арбітражний суд Київської області (252033, м. Київ, вул. Жилянська, 58б) за заявою Сквирської МДПІ порушив справу № 86/16-99 про банкрутство ТОВ «Віра-Продукт», 256450, Київська обл., м. Сквира, вул. Залізнична, 27, р/р 26008300030030 у Сквирському відділенні АКБ «Укрсоцбанк», МФО 319177, код 23244213.

Претензії кредиторів і заяви санаторів приймають протягом місяця з дня опублікування оголошення.

ВАТ «Укрзв'язокофіс» повідомляє про ліквідацію свого філіалу за адресою: м. Черкаси, провулок Хоменка, 6.

Претензії кредиторів приймають протягом місяця з дня виходу повідомлення за адресою: м. Київ, вул. Радистів-64, телефон 513-54-64.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Страховий брокер «Броксервіс» повідомляє про перереєстрацію у зв'язку зі зміною назви в товариство з обмеженою відповідальністю «Українські страхові інформаційні системи». Адреса: м. Київ, вул. Горького, 51, код за ЄДРПО 25387750.

Арбітражний суд Рівненської області (266023, м. Рівне, вул. Відінська, 10) порушив справи про визнання банкрутами:

1) КСП «Нива» (265300, с. Деражне, Костопільського району, Рівненської області).

Р/р 26009200315001 в «Агропромбанк» м. Костопіль, МФО 333045, код 13981175 — справа № 5/104 Б/99 від 04.05.99р.

2. КСП ім. Кузнецова (265322, с. Маща, Костопільського району, Рівненської області). Р/р 26005200137001 в «Агропромбанк» м. Костопіль, МФО 333045, код 03775457 — справа № 5/105 Б/99 від 04.05.99 р.

Претензії приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення.

Арбитражный суд Луганской области (348000, г. Луганск, пл. Героев ВОВ, 3а) возбудил дело № 9/48 б о банкротстве малого частного предприятия «Стирол-95» (г. Луганск, гор. Щорса,22, кв.12, текущий счет 260003000283 в Ленинском отделении АКБ «Укрсоцбанк», МФО 304364).

Претензии кредиторов принимаются в течение месяца со дня опубликования объявления.

Арбітражний суд Вінницької області (287100, м. Вінниця, Хмельницьке шосе,7) порушив справу № 347/5 про банкрутство ТОВ «П'ятничанка», юридична адреса: м. Вінниця, вул. І. Богуна, 18б, р/р 260093013541 в УСБ м. Вінниці, ЗКПО 13320373.

Претензії кредиторів та санаторів приймають протягом місяця після опублікування оголошення.

За рішенням Учасників, підприємство з іноземними інвестиціями «EXBUD—UKRAINA» «ЕКСБУД—УКРАЇНА» в зв'язку з виключенням із Учасників польського Акціонерного товариства «EXBUD S. A.», повідомляє про зміну назви на ТОВ «EXBUD—UKRAINA» «ЕКСБУД—УКРАЇНА», яке стає правоприємником всіх його прав та обов'язків. Заперечення та вимоги приймаються за його місцезнаходженням: м. Київ, бул. Дружби народів, 19.

Підприємство зупинили на радість конкурентів

Астрологічний прогноз на 14 — 20 червня

ОВЕН. Ви будете сповнені ділової активності — зараз настав найкращий час, щоб розширити корисні зв'язки. Відносини в сім'ї —з батьком, родичами-чоловіками, сусідами чи посередниками дуже активізуються — вибивайте все, що вам потрібно.

ТЕЛЕЦЬ. Одержите підтримку від відомої людини чи вигідний кредит, страховку, успішно вирішите податкові справи. Можете розпочати серйозне лікування і погодитеся на операцію. У вас буде чудовий зовнішній вигляд і відмінна фізична форма.

БЛИЗНЯТА. З'явиться вірний союзник і надійний товариш. Можете укласти вигідний контракт, отримати користь від громадських організацій і очолити колектив. У вас з'явиться смак до життя і сильне бажання щось зробити. Раджу: розпочніть якусь самостійну діяльність.

РАК. Збільшення самостійності на роботі. Гарний час для влаштування на роботу, підвищення на посаді і початку власної справи. У вас у понеділок і вівторок важливу справу буде доведено до кінця. У четвер і п'ятницю ви отримаєте вигідний шанс і гарні гроші.

ЛЕВ. Вдала далека поїздка, плідний контакт з дітьми, виграшна участь у конкурсі, конференції, творчі успіхи, пошана та оплески. Це час підвищення престижу. Отримаєте яскраві враження, радість і відмінний результат від недалекої поїздки.

ДІВА. Вдалий ремонт чи купівля автомобіля, техніки, відновлення чи завершення якоїсь справи. Можна розпочинати будівництво чи стати виконробом, отримати позичку і добитися спадку. Можете пристрасно закохатися в одруженого чоловіка.

ТЕРЕЗИ. Вдалі переговори і укладення договору, знайомство з вигідним компаньйоном і початок спільної діяльності. Для вас цей тиждень — найкращий у червні. Зможете вести будь-які справи за своїм бажанням чи на власний розсуд. Ділова жінка отримає визнання і для неї відкриються чудові перспективи у кар'єрі.

СКОРПІОН. Цього тижня ви нічого не втрачаєте, ризикуючи у своїх справах, а навіть здобуваєте. Вороги й недоброзичливці стають мимоволі помічниками. Кращі дні для просування справ — вівторок, четвер (після обіду) і особливо п'ятниця.

СТРІЛЕЦЬ. Нове знайомство може перейти у міцний зв'язок і тривалу дружбу на діловій основі, а давня дружба відновиться завдяки обопільній зацікавленості одне в одному. Стосунки в сім'ї стануть більш інтенсивними, а зв'язки з іншими людьми розширяться. Четвер (після 15-ї години) і п'ятниця — чудові дні для укладення шлюбу і ділового союзу.

КОЗЕРІГ. Чоловік потребує домашнього затишку, тому розпочне щось робити власними руками, майструвати, ремонтувати. Зміни в домі у зв'язку із роботою, переїздом. Жінці треба перестати вже бути в залежному стані — настав час для самостійних кроків і особистої ініціативи.

ВОДОЛІЙ. Оптимізм плюс енергійність задають тон цього тижня. У чоловіків — успіх у справах, завдяки родичам або друзям, принесуть удачу короткі поїздки і справи, пов'язані із транспортом (починаючи із середи), робота з великим колективом, організацією. Ви самі слугуватимете стимулом для інших.

РИБИ. У чоловіків з'явиться прибуткова і в майбутньому перспективна робота, добре ставлення і вигода від старших за віком і начальства, подарунок від родичів. А жінці добре спрямувати свої сили (або енергію чоловіка) на створення затишку в домі, на ремонт або реконструкцію дачі, частини будинку.

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

Фото з конверта

Спекотно...

Фото Володимира ФАЛІНА.
Київ.

Церковний календар

У червні люди раді літу, як бджоли цвіту...

14 ЧЕРВНЯ — Преподобного Агапіта. Монах Києво-Печерського монастиря, прославився як лікар.

15 ЧЕРВНЯ — Великомученика Іоанна Нового, Сочавського. Відомий як Трапезунтський купець. Жив у XV столітті.

18 ЧЕРВНЯ — Священномученика Дорофея. Протягом п'ятдесяти років керував у сані єпископа Тірського. Перенесення мощей блаженного Ігоря Ольговича (Олеговича), великого князя Чернігівського і Київського. Князь-мученик, страстотерпець. Блаженного Константина. Митрополит Київський і всієї Русі. Був посвячений Константинопольським патріархом у 1155 році.

Це цікаво

Найдавніші годинники...

Годинники різного ступеня складності існували принаймні вже 4000 років тому. Найдавніший із водяних годинників, що дійшли до нас, належить до початку XIV століття до н. е. В Афінах було знайдено залишки годинника, збудованого в 350 році до н. е., встановленого для загального користування. Хід годинника контролювався поплавком, який опускався, коли вода через зроблений отвір у дні проникала назовні. Поплавок, вочевидь, з'єднувався з валом, котрий, спускаючись, рухав стрілку. Близько 270 року до н. е. олександрійський винахідник Ктесибій зробив годинника, водяний стік якого змушував рухатися лункі дзвіночки і маріонеток співочих птахів. Пару масивних водяних годинників з двох посудин, що поступово наповнювалися, коли місяць ріс, а потім опорожнювалися, коли він зменшувався, було сконструйовано в XI столітті арабськими інженерами. Вони слугували понад сто років, не потребуючи регулювання.

Надіслав Михайло БУЗИКЕВИЧ.

Львів.

Жарт

Віза в науку

Куди, Петре, в таку рань
Тягнеш ці валізи,
Може, в Відень
чи в Познань?
Де відкрили візу?
— Свіжину везу, Іване,
Та... до інституту.
Завтра з хімії екзамен
В мого баламута.
— Везеш, бачу, кабанця.
Чи поможе сало? —
Та все вигріб з гаманця,
Кажуть, що замало.
А ще конкурс...
На біду,
Віддам лімузина,
Діжку меду ще знайду
Та влаштую сина.
Що поробиш?
Всі везуть,
Так тепер годиться...
Син закінчить інститут
Й «брати» теж навчиться.

Орест ЧОЛОВІЧОК.

Тернопіль.

Сміх крізь сльози

Засекречена зарплата

— Тату, яка твоя середньомісячна зарплата? — запитує син-абітурієнт.

— Отримував 120 рублів, потім 800 купонів, пізніше —5 мільйонів карбованцями. А гривнями... Не знаю, жодного разу ще не отримав...

Наталія ЩЕРБИНА.

Баландине
Черкаської області.

А я роблю так

І не треба кликати майстра

Якщо ви хочете оббити двері, не викликаючи майстра, зробіть це так. На поверхню горизонтально розташованого полотна дверей рівним шаром покладіть технічну вату чи пласт поролону. До країв дверей, отворів для замка, дверного вічка зробіть скоси і закріпіть: шматок дерматину з вирізом посередині прибийте до полотна дверей біля отвору тоненькими цвяшками і змажте клеєм. Потім виріжіть заготовку з припусками і легенько прибийте цвяшками з усіх боків, підібгнувши краї. Після цього потрібно встановити ключевину й вічко, прибивши обивними цвяшками через кожні 30 мм. Для створення візерунку на дверній оббивці можна використати декоративні цвяхи.

Олег ДРОБИН

Черкаси.

КРОСВОРД

По горизонталі: 1. Кримський перешийок. 4. Воля, самостійність. 7. Одне з 12 сузір'їв зодіаку. 8. Темно-коричневі цятки на тілі. 9. Тканина з коротким ворсом із шовку. 10. Драма Л. Українки про відірваних від рідного середовища людей. 12. Чагарникова рослина з квітами-зонтиками. 14. Учень Христа, проповідник християнства. 16. Збірник життєписів отців церкви. 19. Одна з найвідоміших німф у грецькій міфології. 22. Автор книг «Акваріум», «Криголам», «День «М» та ін. 23. Великий князь литовський, який завдав поразки татарам. 24. Острів у Льодовитому океані. 25. Грошова одиниця в Румунії. 26. Плодове дерево, алігаторова груша. 27. Весільний хліб.

По вертикалі: 1. Браконьєрська рибальська снасть. 2. Колишній воротар київського «Динамо». 3. Клятва на вірність. 4. Білоруський першодрукар і просвітитель. 5. Намолочене зерно. 6. Гол у власні ворота. 10. Колишній посол України у США. 11. Великий князь київський, «тесть Європи». 13. Друга назва фейхоа. 15. Відомий у недалекому минулому естонський співак. 16. Риса відвертої людини. 17. Академік, ініціатор видання і головний редактор 26-томної «Історії міст і сіл України». 18. Ковальське причандалля. 19. Лікарська рослина. 20. Видатний хірург, похований у мавзолеї у Вінниці. 21. Виборна посада у козацькому війську.

Відповіді до кросворда, надрукованого 5 червня

По горизонталі: 1. Коломан. 4. Ольборг. 9. «Батьківщина». 11. Мазепа. 13. Натрій. 15. Акробат. 16. Клоун. 17. Лінда. 18. Сколе. 19. Невід. 21. Рангоут. 25. Альфан. 26. Салига. 27. Оркестровка. 30. Абордаж. 31. «Карпати».

По вертикалі: 1. Коломак. 2. Ода. 3. Альпак. 5. Ліщина. 6. Бін. 7. Галайда. 8. Дідро. 9. Безбородько. 10. Аеронавтика. 12. «Пантера». 14. Атланта. 18. «Славута». 20. Дракони. 22. Анкета. 23. Гонта. 24. Ускова. 28. Рур. 29. Кап.

Редактор номера Олександр БІЛИК.
Перший заступник головного редактора Анатолій ГОРЛОВ.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 200581.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Зам. 0311106.
2 3 4 5 6 7 8 9

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
☎ ТЕЛЕФОНИ: для довідок —441-88-23; телефакс —224-72-54; відділ реклами —441-86-50, 441-89-34, 441-89-44; телефакс —449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com